

Vyšší odborná škola pedagogická a sociální Kroměříž

obor: sociální pedagogika

Absolventská práce

**Realizace a rozvoj Programu Pět P
v České republice**

Zpracovala: Hana Janečková

Vedoucí absolventské práce: PhDr. Dagmar Cruzová

Kroměříž 2009

Prohlašuji, že jsem absolventskou práci vypracovala samostatně a vyznačila jsem veškeré použité prameny a literaturu.

Kroměříž

6. 4. 2009

Mé velké díky patří PhDr. Dagmar Cruzové za její trpělivost a odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mě doprovázely při zpracování této absolventské práce. Za laskavou pomoc také děkuji pracovníkům Střediska výchovné péče v Kroměříži. Děkuji i své rodině, která mi byla po celou dobu studia oporou a bez jejíž podpory by tato práce nemohla být napsána.

OBSAH

0	ÚVOD.....	3
1	TEORETICKÁ ČÁST.....	5
1.1	Big Brothers Big Sisters - Pět P.....	5
1.1.1	Historické pozadí vzniku BBBS v USA.....	5
1.1.2	BBBS v ostatních zemích.....	6
1.1.3	Program Pět P v České republice.....	10
1.1.3.1	Historický vývoj programu.....	10
1.1.3.2	Charakteristika programu.....	12
1.1.4	Rozdíl mezi českou a americkou verzí Programu Pět P.....	14
1.1.5	HESTIA – Národní dobrovolnické centrum.....	15
1.1.5.1	Dobrovolnická centra.....	15
1.1.5.2	Koalice dobrovolnických iniciativ.....	16
1.1.5.3	Asociace Programu Pět P v ČR.....	16
1.2	Realizace Programu Pět P.....	18
1.2.1	Klienti Programu Pět P.....	18
1.2.1.1	Vhodnost klientů.....	18
1.2.2	Dobrovolníci v Programu Pět P.....	19
1.2.2.1	Kdo je dobrovolník?.....	19
1.2.2.2	Výběr dobrovolníků.....	20
1.2.2.3	Výcvik budoucích dobrovolníků.....	20
1.2.3	Proces vytvoření vhodné dvojice.....	22
1.2.3.1	Odborný dohled nad dvojicí.....	23
1.2.4	Koordinátor Programu Pět P.....	24
1.2.4.1	Kdo je koordinátor?.....	24

1.2.4.2	Náplň práce koordinátora	25
1.2.5	Rizika Programu Pět P	25
1.3	Supervize v podmínkách Programu Pět P	27
1.3.1	Vymezení pojmu supervize	27
1.3.2	Osoba supervizora.....	28
1.3.3	Supervize dobrovolníků	28
1.3.4	Formy supervize	29
1.4	Vedení dokumentace Programu Pět P	31
1.5	Evalua ce Programu Pět P	33
1.5.1	Model POE	33
1.5.2	Aplikace a hodnocení modelu POE	34
1.6	Osobní zkušenost s Programem Pět P	36
2	PRAKTICKÁ ČÁST	39
2.1	Cíle výzkumu.....	39
2.1.1	Stanovení hypotéz.....	39
2.2	Metoda výzkumu.....	39
2.3	Popis výzkumu.....	41
2.4	Vyhodnocení výzkumu.....	42
2.5	Vyhodnocení hypotéz.....	66
3	ZÁVĚR.....	68
4	SEZNAM LITERATURY.....	70
5	SEZNAM PŘÍLOH	73

0 ÚVOD

Pro svou absolventskou práci jsem si zvolila téma Realizace a rozvoj Programu Pět P v České republice. Podnětem, jenž mě vedl k tomuto rozhodnutí, byla skutečnost, že jsem sama již třetím rokem zapojena do tohoto programu. Výše uvedené téma mi proto bylo nejen osobně blízké, ale rovněž se mi jevílo jako zajímavé pro zpracování absolventské práce.

Každý z nás jistě zaznamenává, je-li jen trochu vnímavý a není-li mu zcela lhostejné, co se děje na tomto světě, že stále více přibývá dětí, které trpí určitými problémy. Ať už se jedná o děti pocházející ze sociálně slabšího a méně podnětného prostředí, o děti se specifickými poruchami učení, chování nebo děti, které mají problémy s komunikací či zapojením se do vrstevnického kolektivu.

Všechny tyto děti většinou spojuje jedno a to touha a potřeba mít člověka, na kterého se mohou obrátit a spolehnout, a se kterým mohou prožívat to dobré i zlé. Tedy mít svého kamaráda – „velkého bratra či sestru.“ Jednou z možností, kde mohou naleznout takového kamaráda je právě Program Pět P. Cílem mé práce je proto zdůraznit význam a smysluplnost existence tohoto programu a pomocí výzkumu rovněž podat důkazy o tom, že Program Pět P představuje pro děti s rozmanitými problémy určitý zachytný bod, který může jejich životy výrazně ovlivnit a přispět ke zmírnění jejich tíživé situace.

Absolventská práce je rozdělena do dvou primárních částí – teoretické a praktické. V teoretické části jsem se pokusila vymezit Program Pět P – nastínit historické okolnosti jeho vzniku u nás i v zahraničí, charakterizovat jej, jmenovat zainteresované osoby, jejich postavení, význam a úlohu v tomto programu, objektivně uvést nejen přednosti programu, ale i jeho rizika a také možnosti jeho evaluace. Mou snahou tedy bylo popsat jednotlivé kroky, jež jsou nezbytné pro realizaci Programu Pět P.

V závěru teoretické části jsem rovněž prezentovala svou osobní zkušenost s tímto programem. V této kapitole jsem tak uvedla okolnosti, které mne přivedly k dobrovolnictví a Programu Pět P a subjektivně popisovala své zkušenosti a prožitky, jež jsem získala v průběhu svého téměř tříletého působení v programu.

V praktické části své absolventské práce jsem se snažila zjistit, prostřednictvím dotazníkového šetření, jakým způsobem a za jakých podmínek a okolností je v současnosti Program Pět P realizován v jednotlivých dobrovolnických centrech nacházejících se v České republice.

Rovněž jsem se zajímala o to, jaká stanoviska zaujímají pracovníci těchto center k Programu Pět P, jaké jsou jejich názory a postřehy související s touto problematikou. V neposlední řadě jsem se pokusila zjistit, jakých výsledků bylo dosaženo v souvislosti s realizací tohoto individuálního preventivního programu a jaký je jeho vliv na děti, které do něj byly zařazeny.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Big Brothers Big Sisters - Pět P

1.1.1 Historické pozadí vzniku BBBS v USA

Kořeny hnutí Big Brothers Big Sisters – „Velcí bratři, Velké sestry“ mohou být vysledovány až do roku 1904, kdy Ernest Coulter, asistent soudce v New York City, byl svědkem toho, jak stále více a více chlapců prochází soudní síní. Uvědomil si, že starostliví a laskaví lidé by mohli pomoci mnoha těmto dětem vyhnout se problémům. Proto se vydal hledat dobrovolníky. Tato událost je považována za počátek hnutí Big Brothers Big Sisters (BBBS).

Ve stejnou dobu, členky skupiny zvané Ladies of Charity – „Dámy dobročinnosti,“ (skupina byla později přejmenována na Catholic Big Sisters of New York), se začaly přátelit s dívkami, které stanuly před soudem pro nezletilé děti v New Yorku. Obě organizace pracovaly samostatně až do roku 1977, kdy Big Brothers of America a Big Sisters International spojily své síly, aby tak mohl vzniknout Big Brothers Big Sisters of America (BBBSA).

Všechny organizace BBBS mají stejné poslání, které je neměnné již od té doby, co byla v Americe v roce 1904 založena první agentura. Jejich společným posláním je tak pomáhat mladým lidem, kteří se ocitli v nesnázích, aby plně rozvinuli svůj potenciál prostřednictvím profesionálně podpůrného osobního vedení a to se znatelnými výsledky.

Značka BBBS je spojována s vynikající kvalitou služeb, které jsou poskytovány mladým lidem. Jejich programy jsou řízeny na profesionální úrovni a drží se mezinárodních standardů. Vzdělaný a školený personál dohlíží na zapojení dobrovolníků a na proces vytváření vhodných dvojic. Zaměstnanci dále poskytují podporu a to jak dobrovolníkům, tak i dětem a jejich rodinám. Dalším charakteristickým rysem BBBS je pozornost, která je věnována bezpečnosti dítěte. Všichni dobrovolníci jsou proto prověřeni a proškoleni.

V roce 2006 mělo více než 280 000 dětí ve 12 zemích svého „velkého bratra“ nebo „velkou sestru“. Děti z různých kontinentů čelí rozmanitým problémům, ale pozitivní dopad dlouhodobých vztahů vytvářených BBBS byl již prokázán. Partneři z celého světa realizující se v oblasti služeb pro mladé, vlády a obchodní partneři podporují cíl Big Brothers Big Sisters International, aby ještě více dětí na celém světě mělo ve svém životě přátele, zastánce a vzory, ke kterým by mohly vzhlížet. (About Us – Who We Are, online).

Big Brothers Big Sisters International byl založen v roce 1998 jako odpověď na vzrůstající žádosti, aby stejný program BBBS byl zaveden v zemích po celém světě. BBBS International pak v roce 2007 stanovil nové celosvětové standardy a kvalifikoval programy 12 zemí jako pobočky. (History of BBBS, online).

1.1.2 BBBS v ostatních zemích

AUSTRÁLIE

Big Brothers Big Sisters of Australia (BBBSAU) byl založen v roce 2002, aby pomáhal rozvíjet dobrovolnický program Big Brothers Big Sisters po Austrálii, aby zavedl minimální standardy programu v souladu s mezinárodními standardy a zajistil úřední schválení a pokračující podporu členským agenturám. Dále, aby rozvíjel inovační modely jak reagovat na potřeby mladých lidí a jejich rodin. V současnosti má BBBS své členské agentury v Melbourne, Geelong, Adelaide, Perth, South West Old a v Sydney.

BBBSAU pomáhá členským agenturám s informacemi a radami, které se týkají programu, se školením personálu a profesionálním rozvojem, dále s propagací, reklamou, vyhodnocováním a výzkumem. Rovněž napomáhá v oblasti možného financování ze strany vládních fondů a nadací. (About Us, online).

BERMUDY

Posláním BBBS Bermuda, který byl založen v roce 1978, je vytvářet a podporovat osobní vztah mezi školenými dobrovolníky a mladými lidmi, kteří to potřebují. Prostřednictvím těchto dlouhotrvajících pozitivních vztahů jsou mladí lidé, kteří poházejí především z neúplných rodin, schopni do jisté míry povznést svůj citový a sociální stav na vyšší úroveň a tak rozvinout svůj potenciál.

BBBS Bermuda dává dohromady dítě s dospělým zkušeným rádcem, který je pro dítě pozitivním vzorem. Dochází zde ke spojení specifických sil, zájmů a schopností dobrovolníka s potřebami dítěte. Dobrovolník, známý jako „Big“ – velký, tráví s dítětem, které je nazýváno „Little“ – malý, minimálně tři hodiny týdně a to nejméně po dobu jednoho roku. Dobrovolník tak pomáhá dítěti budovat hodnoty jako jsou sebeúcta, respektování sama sebe a respektování druhých. (Our Background And History, online).

HOLANDSKO

Rotterdam má novou formu dobrovolné práce – dospělé, kteří jsou ochotni trávit několik hodin týdně s mladými lidmi, kteří potřebují trochu podpory. Je to koncept BBBS Rotterdam (BBBSR). Pracovníci BBBSR navazují kontakty s mladými lidmi a dobrovolníky. Cílem je, aby společně trávili týdně určitý čas po dobu nejméně jednoho roku. Například mohou společně nakupovat, sportovat nebo chodit do kina. Mohou jim rovněž pomáhat s žádostí o práci, motivovat je ke studiu či naslouchat jejich problémům. Dobrovolníci jim předávají své zkušenost přátelským a nenuceným způsobem.

Do BBBSR přichází notoričtí záškoláci, děti, které nevědí, jak zaplnit své dny anebo děti, které mají špatné vztahy se svými rodiči. V mnoha případech však přicházejí mladí lidé, kteří nejsou vhodní pro tento program. Jedná se o osoby s vážnými psycho-sociálními problémy, o drogově závislé, bezdomovce či osoby, které spáchaly závažný trestný čin. Tito mladí lidé nespádají do cílové skupiny - BBBSR nepřebírá roli profesionálního pomocníka. Jestliže se vyskytnou závažné problémy, mladým lidem je doporučeno, aby vyhledali pomoc profesionální organizace. (Who are we and what do we do?, online).

IRSKO

Posláním BBBS Ireland je dosažení pozitivních změn v životech mladých lidí a ve společnosti prostřednictvím profesionálního podpůrného vztahu s dobrovolníkem. Jejich vizí je úspěšné navazování vztahů u všech mladých lidí, kteří to potřebují a také chtějí.

BBBS Ireland byl založen v roce 2001 jako pilotní program v západním Irsku. V roce 2002 Foróige (National Youth Development Organisation), hostitelská organizace jmenovaná pro BBBS v Irsku, navrhla pětiletý strategický plán k národnímu rozšíření programu. Ten je nyní kvalitním národním školicím programem operujícím ve 12 krajích a na 29 školách. (Big Brothers Big Sisters of Ireland, online).

IZRAEL

BBBS Israel byl založen v červnu roku 2003 a je pobočkou BBBS International a sestrou 103 let starého programu v USA.

BBBS Israel rekrutuje a podporuje dobrovolníky, kteří se každý týden po delší dobu schází s dětmi pocházejícími zpravidla z izolovaných neúplných rodin. Tento program je jedinečný tím, že poskytuje trvalou profesionální podporu a výcvik, přičemž dobrovolníci nepřijímají žádné finanční odměny a služby poskytované dětem a jejich rodinám jsou bezplatné.

Samotná činnost programu je velmi důležitá, protože stále více a více dětí a dospívajících v dnešním Izraeli vyrůstá s jedním rodičem bez širší rodiny a bližších přátel. Osamělé děti, jimž chybí podpora, se mohou stát deprimovanými a zranitelnými vůči negativním vlivům. Nikdo nemůže nahradit rodiče, ale trvalý blízký vztah s pečující zodpovědnou dospělou osobou může zmírnit pocit osamělosti a být zdrojem stability, vedení a modelování, které je rozhodující pro zdravý vývoj dítěte. (About the organization, online).

JIŽNÍ AFRIKA

BBBSA je nezisková organizace, která se věnuje pomáhání ohroženým dětem ve věku 6 až 18 let. Jedná se o program, který spojuje mladé lidi, kteří to potřebují s pečlivě vybranými a proškolenými dospělými dobrovolníky do vztahu, který jim pomáhá maximalizovat jejich potenciál. Tím, že dobrovolníci nabídnou pouhou jednu hodinu týdně, mohou ovlivnit život dětí navždy a dát jim naději na lepší budoucnost.

Posláním BBBSA je tak péče o děti a mládež prostřednictvím odpovídajícího podpůrného vztahu s dobrovolníkem, zaměřením se na jejich potřeby a vyslovení podpory při rozvíjení jejich vlastních představ o budoucnosti.

V současné době je pozornost zaměřena na programy na školách a v dětských domovech. Pozornost se rovněž věnuje programům zaměřeným na mladistvé, kteří mají problémy se zákonem nebo na program podporující osoby zasažené či infikované HIV a AIDS. (Big Brothers Big Sisters of South Africa, online).

KANADA

BBBS Canada byl založen v roce 1913 a tím se stal druhou nejstarší BBBS organizací na světě. Je to federace zahrnující na 140 členských agentur spravujících více než tisíc společností po celé zemi. Každá z těchto agentur poskytuje přímou službu dítěti. Zaměstnanci agentur jsou odborníci na prověřování dobrovolníků a na vytváření dvojic s dítětem, které má podobné zájmy jako dobrovolník. Muži a ženy starší 18 let tak věnují svůj čas tomu, aby se stali rádci mladých lidí, kteří mohou mít značný prospěch z toho, že mají vzor, ke kterému by vzhlíželi.

Časy se však mění, mění se i dobrovolníci. BBBS Canada reaguje na odlišné potřeby a požadavky dětí, mládeže a stejně tak na potřeby dobrovolníků. Byly vytvořeny nové programy hodící se k měnící se společnosti, které nabízejí rozmanité příležitosti pro dobrovolnictví a podporu dětí a mládeže. (Our Mission, online).

USA

BBBS je nejstarší, největší a nejefektivnější organizací starající se o mládež v USA. Po více než sto let poskytuje služby mladým lidem ve věku 6 až 18 let a rozvíjí pozitivní vztahy, které mají přímý a trvajících dopad na jejich životy. Tím, že se mladí lidé stanou součástí této organizace, se stávají více sebevědomými ve svých školních výkonech, jsou schopni lépe vycházet s rodiči, je u nich menší pravděpodobnost, že podlehnou drogové závislosti nebo že se z nich stanou záškoláci. Dobrovolníci tak mají dle studií především největší vliv v oblasti prevence zneužívání alkoholu a drog. (About us, online).

1.1.3 Program Pět P v České republice

Českým ekvivalentem amerického programu Big Brothers Big Sisters je Program Pět P. Tento název v sobě skrývá pět počátečních písmen slov, které výstižně charakterizují zásady, na nichž je vztah mezi dítětem a dobrovolníkem postaven. Těmito magickými pěti slovy jsou přátelství, podpora, pomoc, péče a prevence.

1.1.3.1 Historický vývoj programu

V roce 1995, při příležitosti mezinárodní konference konající se v Praze, byl v České republice vůbec poprvé představen dobrovolnický program Big Brothers Big Sisters. Tato konference byla pořádaná pod záštitou Open Society Fund, nadací existující od roku 1992, jejímž cílem bylo realizovat tento zatím neznámý program v České republice.

Aby byla realizace možná, bylo třeba nalézt „spřízněné duše“ a to především mezi psychology a pedagogy, kteří by se svou profesionalitou zasadili o zavedení tohoto unikátního programu do stávajících podmínek české společnosti a v neposlední řadě byli rovněž nápomocni při výběru a samotném výcviku budoucích dobrovolníků z řad veřejnosti.

Mezi prvními, kteří byli osloveni, byla nynější ředitelka Národního dobrovolnického centra Hestia, PhDr. Olga Sozanská. Paní Sozanská i se svými kolegy stála před nelehkým úkolem a to přesvědčit nejen sebe samu, ale především ostatní osoby zainteresované v tomto programu, od učitelů přes rodiče až po výchovné poradce, o vhodnosti a efektivnosti tohoto programu pro zdravý vývoj dítěte.

Pomocnou ruku při řešení těchto počátečních překážek ochotně podala Mgr. Kateřina Březinová, první koordinátorka programu, podporovaného Open Society Fund. Ve spolupráci s paní Březinovou vznikla prvotní ucelená vize o tom, jak by měl být program adaptován na ryze české podmínky, za kterých by byla jeho realizace a následná funkčnost možná.

Nezbytným dalším krokem, který musel být v tomto procesu učiněn, byl vhodný výběr názvu. Volný překlad z angličtiny Velký bratr a Velká sestra se jevil jako nepřijatelný. Proto byl po dlouho trvajících diskuzích za všeobecného souhlasu přijat název Pět P. (Sozanská, O. 2003).

V prosinci 1996, koncem prvního pilotního roku Programu Pět P v České republice, bylo vytvořeno prvních 11 dvojic dítě - dobrovolník. Dobrovolníci se od prvopočátku pravidelně scházeli nejen mezi sebou, ale i s odborníky, aby prodiskutovali problémy, které vyvstaly ze společného setkávání a zakládali tak pravidlo budoucí pravidelné supervize. (Tošner, J. online).

V září roku 1998 převzalo patronát nad realizací programu občanské sdružení HESTIA, které se tímto krokem zavázalo k přijetí funkce národního koordinátora celého programu. Pod jeho záštitou se tak do roku 2002 program rozšířil celkem do patnácti měst po celé České republice a prošlo jím přes dva tisíce dětí a dobrovolníků. V porovnání s americkou obdobou Pět P začala být rovněž věnována mnohem větší pozornost kolektivním akcím, při kterých měly dvojice příležitost navzájem se setkat, vyměnit si zkušenosti a navázat nová přátelství.

Postupem času se program Pět P v České republice „zabydlel“ a natolik rozrostl, že HESTIA v čele s PhDr. Olgou Sozanskou společně s regionálními partnery došli k závěru, že by bylo více než vhodné a praktické založit zastřešující organizaci, která by úsilí jednotlivých center koordinovala.

Od slov se přešlo k činům a při příležitosti Mezinárodního roku dobrovolníků 2001 byla vytvořena Asociace Pět P v ČR. V tomto roce asociace splnila podmínky členství v Big Brothers Big Sisters International a mohla se tak stát pátým národním členem tohoto mezinárodního dobrovolnického hnutí. (Sozanská, O. 2003).

Díky nemalé podpoře této asociace je tak v současné době Program Pět P úspěšně již třináctým rokem realizován ve více než 15 regionech po celé České republice, jmenovitě v Praze, Brně (INEX-SDA) a (Ratolest), Olomouci, Ústí nad Labem, Liberci, Plzni, Brandýse nad Labem, Kroměříži, Hradci Králové, Českých Budějovicích, Třebíči, Zlíně a České Lípě. (O Programu Pět P pro učitele, výchovné poradce, psychology, lékaře a další zájemce, online).

PhDr. Olga Sozanská (2003) dosavadní vývoj programu Pět P popsala těmito slovy: „Program Pět P prodělal od roku 1995 rozvoj nejen co do kvantity, ale také jsme postupně dopracovávali metodiku zároveň se zpětným hodnocením použitých metodických postupů. Zajímavým zdrojem informací pro nás byla i řada diplomových prací, které zpracovali univerzitní studenti v ČR. Na úspěšné aplikaci programu Pět P se v českém prostředí podílí řada profesionálů, psychologů a pedagogických pracovníků, z nichž mnozí jsou zde od samého počátku.

Všem patří dík za to, že překonali vlastní nedůvěru a pomohli tak stovkám dětí nalézt nového kamaráda a možná i pozitivní vzor pro svůj budoucí život. To vše by samozřejmě nebylo možné bez stovek dobrovolníků, většinou studentů vyšších odborných škol a univerzit, kteří věnovali svůj čas, svou energii a svůj cit dětem, kterým často právě naslouchající kamarád chyběl.“

1.1.3.2 Charakteristika programu

Program Pět P lze charakterizovat jako sociálně preventivní volnočasový program, jehož název symbolizuje přátelství, podporu, pomoc, péči a prevenci. Smyslem a cílem tohoto programu je doplnit již existující nabídku forem práce s mládeží o individuální přístup za využití dobrovolné laické pomoci.

Program se zaměřuje na děti ve věku 6 – 15 let, které prozatím nepotřebují odbornou profesionální péči, ale jejichž životní dráha je již ohrožena nepříznivými podmínkami, ve kterých tyto děti žijí a vyrůstají. Pomoc je založena na principu

přátelského vztahu mezi dítětem a dospělým dobrovolníkem. Tato odborně sestavená dvojice se schází jedenkrát týdně v rozmezí 2 – 3 hodin a to po dobu nejméně deseti měsíců.

Během svých schůzek provozují volnočasové aktivity, na kterých se po předcházející vzájemné domluvě shodli. Věnují se tak činnostem, které je baví – chodí do divadla, kina, navštěvují muzea, výstavy, sportují nebo podnikají výlety. Kromě toho mají k dispozici klubovnu, ve které si mohou zahrát společenské hry nebo se věnovat pracovním a výtvarným činnostem. Náplň schůzek tedy není ničím a nikým určována a omezována a volba aktivity zde závisí výhradně na dvojici dítěte a dobrovolníka.

Díky pravidelnému kontaktu dítěte s dobrovolníkem se tak postupem času vyvíjí přátelský vztah, který je pro obě strany obohacující a prospěšný. Jak dobrovolník, tak především samotné dítě získává pocit určitého zázemí, sounáležitosti, vědomí jistoty a bezpečí. Všechny tyto atributy znamenají pro dítě velmi mnoho a mohou představovat první krůčky k jeho nové a snad i lepší budoucnosti.

Program Pět P dává dítěti jedinečnou příležitost poznat svět existující mimo dosah jeho rodiny. Dítě se prostřednictvím schůzek učí jak smysluplně trávit chvíle, během nichž nesedí ve školních lavicích a neplní žádné povinnosti. Dobrovolník se snaží vést „svého svěřence“ k samostatnosti a zodpovědnosti, motivovat jej, naslouchat mu a podporovat jeho sebevědomí. Jeho cílem je dítěti ukázat možné způsoby řešení problémů a pomoci mu zorientovat se v podmínkách dnešní společnosti a světa samotného. Podává mu pomocnou ruku při začleňování se do kolektivu a s tím spojeném navazování rovnocenných a harmonických vztahů s vrstevníky.

Je zde však třeba upozornit na fakt, že vztah mezi dobrovolníkem a dítětem se nesmí přeměnit na vztah rodičovský. V žádném případě by nemělo docházet k tomu, že dobrovolník bude dítěti nahrazovat péči rodičů a přebírat tak jejich funkce a povinnosti. Dobrovolník má být dítěti kamarádem, rádcem, průvodcem a oporou v jeho nesnadných obdobích života a plnit tak roli podpůrnou a preventivní a nikoliv roli rodičovskou. (Plodková, B. 2000).

1.1.4 Rozdíl mezi českou a americkou verzí Programu Pět P

V první řadě není program Pět P v porovnání se svou americkou verzí Big Brothers Big Sisters natolik masovou záležitostí. Program svým zaměřením vytváří zázemí, které dvojice dítěte a dobrovolníka využívá nejen v průběhu trvání vztahu, ale někteří dokonce i po jeho ukončení. Program také klade mnohem více důraz na kolektivní aktivity. Dvojice využívají prostorů kluboven, setkávají se s koordinátory programu, účastní se společných aktivit, výletů a táborů, na jejichž přípravách se rovněž sami podílejí.

Na základě těchto společně organizovaných aktivit pak mohou koordinátoři a supervizoři důkladněji poznat jednotlivé dvojice a poskytnout jim individuální pomoc s cílem zlepšit jejich doposud se vyvíjející vztah.

Ještě výraznější rozdíl mezi českým a americkým programem spočívá ve výběru dobrovolníků (v USA se může do programu zapojit téměř každá osoba starší 18 let) a v publicitě. Zatímco v USA byla zahájena monstrózní reklamní kampaň využívající billboardů, tisku a medií, u nás postupovali realizátoři programu zcela odlišně. S přihlédnutím k negativním zkušenostem s „kolektivním dobrovolnictvím“ v minulosti a s myšlenkou obezřetnosti, došli k jednoznačnému závěru a rozhodnutí nepodnikat při zahajování programu Pět P žádné větší reklamní kampaně.

Zájemci, kteří by mohli a chtěli rozšířit řady dobrovolníků, byli tak o nově vznikajícím projektu informováni až koordinátory programu, kteří v rámci osvěty osobně navštěvovali školy s cílem oslovit potencionální dobrovolníky a získat je pro účast v programu.

Rodičům dětí, jakožto budoucím klientů, byla účast v tomto programu zase nabízena prostřednictvím psychologů, terapeutů, sociálních pracovníků či výchovných poradců, s nimiž byla rovněž navázaná spolupráce. (Tošner, J. online).

1.1.5 HESTIA – Národní dobrovolnické centrum

Společnost HESTIA vznikla v roce 1993 z iniciativy skupiny manželských poradců s cílem podporovat pozitivní mezilidské vztahy v rámci rodiny i v širším kontextu občanské společnosti. Nejprve působila jako nadace, později byla zvolena právní forma občanského sdružení řízeného sborem členů.

Dobrovolnictví se HESTIA věnovala od počátku, ale teprve v roce 1998 se organizace a podpora dobrovolnictví vymezily jako samostatné činnosti a vzniklo Národní dobrovolnické centrum, které usiluje různými cestami o rozvoj dobrovolnictví. (Informace o Hestii, online).

Národní dobrovolnické centrum tak v České republice koordinuje spolupráci s těmi, kteří mají zájem o dobrovolnickou práci a organizacemi, které právě jejich pomoc potřebují a vítají. HESTIA v rámci své působnosti podporuje zakládání dalších dobrovolnických center ve všech regionech České republiky. (Sborník. 2001).

1.1.5.1 Dobrovolnická centra

Dobrovolnická centra poskytují veškeré informace, které by mohli lidé již zainteresovaní v dobrovolnictví, tak i lidé teprve začínající se o tuto problematiku zajímat, potřebovat a chtít znát. Prostřednictvím databází jednotlivých center si mohou případní zájemci vyhledat to pravé místo pro uplatnění jejich schopností nebo se naopak zorientovat v situacích, kdy potřebují pomoc oni samotní. Databáze se přitom řídí jejich požadavky a možnostmi.

Kromě doplňování databáze dobrovolníků a neziskových organizací se centra věnují školení všech, kteří práci dobrovolníků řídí. Starají se o dobrovolnické projekty, zprostředkovávají dobrovolnou pomoc v organizacích pečujících o děti a mládež, seniory či životní prostředí. Nedílnou součástí jejich aktivit je dnes již nezbytná propagace dobrovolnictví v médiích.

Do náplně jejich práce rovněž spadá spolupráce se zahraničními dobrovolnickými centry a jednotlivci, jejímž cílem je zkušenosti těchto

zahraničních partnerů uplatnit i v českých dobrovolnických aktivitách. (Sborník. 2001).

1.1.5.2 Koalice dobrovolnických iniciativ

HESTIA mimo jiné navenek reprezentuje Koalici dobrovolnických iniciativ. Tato koalice vznikla na jaře roku 2001 jako volné sdružení neziskových organizací, které se podílejí na dobrovolnických programech a projektech v České republice.

Těmito programy jsou především Program rozvoje dobrovolnických center, Program Pět P, Program Senior, Dobrovolníci v nemocnicích, Nezaměstnaní jako dobrovolníci, Rozvoj občanských čtností – dobrovolnictví a dárcovství žáků a studentů z programu Gabriel, program Evropské dobrovolnické služby a program Make a Connection – Připoj se.

Hlavním důvodem proč toto sdružení vzniklo, byla společná reprezentace dobrovolnictví v rámci Mezinárodního roku dobrovolníků. Koalice umožňuje, aby její jednotliví členové mohli reprezentovat dobrovolnické programy a projekty všech ostatních členů Koalice v rozsahu uzavřených „Dohod o spolupráci“. Přitom respektuje nezávislost všech organizací, jež do ní vstupují. (Sborník. 2001).

1.1.5.3 Asociace Programu Pět P v ČR

Asociace Pět P je dobrovolnou, neziskovou, nezávislou a nepolitickou organizací, která je registrována dle zákona č. 83/1990 Sb. u Ministerstva vnitra ČR.

Asociace vznikla v důsledku zjevné absence jakékoliv organizace, která by koordinovala činnost jednotlivých regionálních dobrovolnických center realizujících Program Pět P. Reakcí na neexistenci organizace tohoto typu, bylo založení občanského sdružení Asociace Pět P v ČR v roce 2001. V tomtéž roce splnilo sdružení podmínky členství v mezinárodním dobrovolnickém hnutí Big Brothers Big Sisters International a stalo se tak jeho pátým národním členem.

V souvislosti se založením asociace byly také schváleny stanovy tohoto občanského sdružení. Schválení proběhlo na základě členského shromáždění manažerů, koordinátorů, dobrovolníků a dalších spolupracovníků Programu Pět P v ČR, které se uskutečnilo 8. června 2001 v Kroměříži.

V těchto stanovách, kromě podmínek vzniku a zániku sdružení a informací týkajících se jeho hospodaření, orgánů a dalších náležitostí, nalezneme následující cíle Asociace:

- sdružovat manažery, koordinátory, supervizory, dobrovolníky a další účastníky a spolupracovníky Programu Pět P,
- podporovat realizaci Programu Pět P v České republice,
- působit jako zastřešující orgán Programu Pět P v ČR ve vztahu ke státním i nestátním, domácím i zahraničním organizacím,
- být partnerem domácím i zahraničním organizacím zabývajících se dobrovolnictvím, prací s dětmi a mládeží či podobnými cíli,
- prostřednictvím Programu Pět P všestranně podporovat rozvoj dobrovolnictví v ČR.

Ve stanovách lze také získat informace o členství ve sdružení. Jeho řádným členem se tak může stát fyzická či právnická osoba, která souhlasí s jeho stanovami a cíli a podílí se aktivně na jeho činnosti. Sdružení může mít i svého přidruženého člena, kterým se může stát dobrovolník po dobu své účasti v Programu Pět P a jeho členství vzniká dnem podpisu kontraktu mezi ním a Programem Pět P.

Všichni členové sdružení jsou pak povinni prosazovat jeho cíle a dle svých možností podporovat plnění jeho úkolů, přičemž se musí řídit stanovami sdružení. Všichni členové mají rovněž i své právo být informováni o činnosti sdružení, podávat návrhy, připomínky a náměty k jeho činnosti. Každý řádný člen sdružení se také může zúčastnit jeho členského shromáždění, může volit a být volen do orgánů sdružení a obracet se na ně s podněty a stížnostmi. (Stanovy občanského sdružení Asociace Pět P v ČR, online).

1.2 Realizace Programu Pět P

1.2.1 Klienti Programu Pět P

Klienti do programu přichází s různorodou problematikou a u každého z nich je nutný individuální přístup.

Nejčastěji se jedná o děti, které pocházejí z problematického rodinného zázemí a jsou tak ohroženy nepříznivými sociálními vlivy. Velmi často se do této skupiny řadí děti ze sociálně slabšího a méně podnětného prostředí, děti z mnohočetných rodin, děti vychovávané pouze prarodiči nebo děti, které často mění místa svého bydliště a následkem toho nemají stabilní zázemí.

Další skupinu klientů představují děti, které trpí specifickými poruchami učení či poruchami chování, LMD, hyperaktivitou. Rovněž zde patří děti, které mají komunikační problémy a částečně i díky tomu nezapadají do vrstevnických skupin a mají tak obtíže při hledání svého místa mezi vrstevníky.

Do programu jsou mimo jiné zařazeny i děti trpící specifickým zdravotním handicapem, děti, které se staly obětí šikany nebo děti podílející se na činnostech, jež jsou v rozporu se zákonem.

Ať už se jedná o děti s jakýmkoliv problémem, jedno mají všichni společné – zranitelnost a velmi omezenou schopnost navázat hlubší vztahy se svými vrstevníky. Značná část dětských klientů navíc ještě trpí dlouhodobými psychosomatickými nebo psychiatrickými obtížemi. Proto není žádnou výjimkou stav, kdy je dítě ohrožováno několika faktory najednou. (Jakubcová, Š. 2008).

1.2.1.1 Vhodnost klientů

„Klienti jsou pro program cíleně vyhledáváni ve spolupráci s pedagogicko – psychologickými poradnami, sociálními pracovníky, středisky výchovné péče, dětskými psychology a jinými odborníky. Pět P je zaměřeno hlavně na prevenci a je určeno pro všechny děti, kterým by mohl jakýmkoliv způsobem pomoci další vztah s dospělou osobou“. (Jakubcová, Š. 2008, s. 67).

Přítom je však důležité neopomíjet podstatný fakt, že s dětskými klienty nepracuje kvalifikovaný odborník, nýbrž dobrovolník - neodborník. Z tohoto důvodu nemůže být do programu zapojeno dítě, jehož problémy jsou natolik závažné, aby s ním mohl pracovat laik, a to i přestože je řádně poučen a proškolen. Může se to týkat klientů s těžkým zdravotním postižením, s vážnou psychiatrickou poruchou, drogovou závislostí nebo jinou závažnou sociální patologií.

Klienti, u kterých byly diagnostikovány výše jmenované problémy, jsou pro program tohoto typu zcela nevhodné. V případě jejich účasti v Pět P by mohla být ohrožena jak jejich osoba samotná, tak i osoba dobrovolníka a dokonce by mohl být narušen chod celého programu. Za těchto okolností je třeba oslovit příslušné specialisty a děti svěřit do jejich péče. (Jakubcová, Š. 2008).

1.2.2 Dobrovolníci v Programu Pět P

1.2.2.1 Kdo je dobrovolník?

V podstatě žádná přesná definice, jež by popisovala a věrně vystihovala osobu dobrovolníka, neexistuje. Každý z nás si na tuto položenou otázku může dát i svou vlastní odpověď. Každý z nás má jinou představu a názor na to, kdo je dobrovolník. Z mého pohledu je mi nejvíce sympatický výrok, který již léta používá HESTIA a který praví: Dobrovolníci jsou obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci.

Dalo by se tedy říci, že dobrovolník je zcela normální člověk, kterého můžete potkat dnes a denně na ulici, v obchodě, na úřadě nebo v zaměstnání, aniž byste tušili, že právě tento člověk je oním dobrovolníkem. Vlastně to ani tušit nemůžete – neproказuje svou totožnost žádným speciálním odznakem, nedisponuje žádnými mimořádnými schopnostmi a ani to nemá napsáno na čele.

Je to prostě člověk, který má touhu a potřebu pomoci druhým, ať už přímou či nepřímou cestou. Je to člověk, který má víru v sám sebe, že je schopen dosáhnout změny v oblasti, kde pociťuje nespokojenost. Dobrovolník je člověk, který sám od sebe učiní první a o to více důležitý krok k tomu, aby přiložil ruce k dílu třeba tam, kde to v dostatečné míře nezvládá státní instituce. Tento člověk pak neváhá

a obětuje určitou část svého volného času, aby vyplnil prázdnotu a dlouhé chvíle druhých a zajistil pro ně aktivity, které by se jiní mnohdy neobtěžovali organizovat. (Kdo je dobrovolník?, online).

1.2.2.2 Výběr dobrovolníků

Výběr dobrovolníků, kteří mají zájem se realizovat v programu, podléhá pevně stanoveným kritériím. Výběr musí být natolik pečlivý a zodpovědný, aby byla eliminována jakákoliv možnost, že se do programu zapojí dobrovolníci s určitými patologickými rysy osobnosti.

Dobrovolník musí být v první řadě plnoletý, tedy starší 18 let a musí splňovat podmínku trestní bezúhonnosti. Na samém počátku prochází fází, jež se označuje jako vstupní. Během této fáze obě zúčastněné strany zvažují a stojí před závěrečným rozhodnutím, zda vzájemnou spolupráci zahájit či nezahájit.

Ve vstupní fázi jsou dobrovolníci náležitě informováni o fungování a metodice programu, konfrontováni se svými vlastními obavami, ale i představami, co od tohoto programu očekávají a motivací, která je vedle k tomu, aby se stali součástí programu. Během této fáze jsou tak komplexně posouzeny a zhodnoceny osobnostní předpoklady dobrovolníků pro jejich individuální práci s klienty. (Jakubcová, Š. 2008).

1.2.2.3 Výcvik budoucích dobrovolníků

Jak vlastně tedy probíhá takový výcvik dobrovolníků, kteří by se rádi stali aktivními členy programu Pět P?

Před samotným zahájením výcviku musí každý ze zájemců projít osobnostními testy a následným pohovorem s psychologem. Po určité době, nutné k vyhodnocení testů, je zájemce opět pozván a seznámen se svými výsledky. Ne každý se automaticky stává vhodným kandidátem pro výcvik do programu Pět P. Na základě testů může být zjištěno, že daný zájemce se svou osobností nehodí pro dobrovolnictví, jiní mohou být naopak více vhodní pro jiné typy programů jako je například Program Senior či Dobrovolníci v nemocnicích.

Ti zájemci, kteří byli dle testů vyhodnoceni jako přijatelní pro program Pět P, mohou zahájit psychosociální výcvik tohoto programu. Jedná se o speciální dvoudenní kurz se 14 hodinovým školením, které je zaměřeno na základní metodiku práce s dětmi a dospívajícími, na sebezpoznávací techniky, problematiku vedení s dítětem v průběhu jejich setkávání se a rovněž na nácvik řešení krizových situací.

Účastníci výcviku se tak pod vedením koordinátorů a lektorů programu ve spolupráci s odborníky z oblasti psychologie, zaměřují na komunikační dovednosti, právní problematiku, seznamují se s psychikou dítěte a s jednotlivými fázemi vývoje jejich budoucího vztahu a poznávají vlastní limity a potenciály pro práci s lidmi vůbec.

V rámci tohoto výcviku dochází rovněž k přehrávání modelových situací, ve kterých by se dobrovolníci společně se svými „svěřenci“ mohli ocitnout. Formou skupinové práce za podpory lektorů se pak snaží nacházet možné varianty, jak danou krizi zvládnout a zvolit to nejvhodnější řešení adekvátní situaci.

Bezesporu cenným přínosem do celého průběhu výcviku je samotná přítomnost dobrovolníků, kteří jsou v programu již nějakou dobu zapojeni. Ti se tak mohou s budoucími dobrovolníky, a tak trochu i svými nástupci, podělit o své zkušenosti a zážitky, ať už pozitivními či negativními. Nedílnou součástí výcviku je rovněž využití nahrávek videotréninku a dalších dostupných obrazových a literárních materiálů, které jsou účastníkům dány k dispozici.

Každý účastník, který úspěšně zvládne a dokončí tento 14 hodin trvající výcvik, obdrží certifikát o absolvování kurzu programu Pět P a stává se tak řádným členem tohoto programu. Certifikát jej však nejen opravňuje ke členství, ale také zavazuje k dalším povinným účastem na supervizích, kde se bude setkávat s ostatními dobrovolníky, kteří již svého dětského klienta mají. V této době je jen otázkou času, kdy i jemu bude svěřeno do péče jedno z dětí, které bude potřebovat jeho pomoc, podporu a přátelství.

1.2.3 Proces vytvoření vhodné dvojice

Samotný proces, během něhož má vzniknout nová dvojice stávající se z dítěte a jeho staršího kamaráda – dobrovolníka, je mnohdy časově i organizačně náročný. Primárním cílem tohoto úsilí je vytvořit úspěšný kamarádský vztah, který by vyhovoval oběma stranám. Aby byl tento cíl splněn, předpokládá se jistá dávka zodpovědnosti a vzájemné spolupráce.

Sestavení optimální dvojice spadá do kompetencí koordinátora programu, který po celou dobu tohoto procesu spolupracuje se supervizory. Na počátku jsou v první řadě vzaty v úvahu přání a potřeby dítěte, případně jeho rodičů. Samozřejmě nejsou opomíjeny ani představy samotného dobrovolníka, ale prvotní je zde přeci jen blaho dítěte.

Koordinátor tak za asistence supervizora vybere z evidence „dobrovolníků – čekatelů“ vhodného jedince, kterého v rámci informativní schůzky seznámí se základními údaji týkajícími se dítěte. Ve stejnou dobu se současně obrací na rodiče (zákonné zástupce) dítěte, aby i jim podal veškeré potřebné informace o vytipovaném dobrovolníkovi. Na základě poskytnutých informací je již na obou stranách, aby sami zvážili pro a proti a rozhodli se, zda naváží kontakt s navrhovaným protějškem.

Samozřejmě se může stát, že jedna strana nesouhlasí. V tomto případě je na místě zásah koordinátora, který pozmění nebo ještě rozšíří doporučení ze strany dítěte či dobrovolníka pro vhodné sestavení budoucí dvojice, dále upřesní potřeby, zváží výhrady a hledá jiného partnera.

Jestliže naopak všichni zúčastnění vysloví souhlas, koordinátor domluví první společnou schůzku, při které se sejde rodič (zákonný zástupce) dítěte, dítě, dobrovolník a koordinátor. Ten přítomné strany vzájemně představí a opakovaně je obeznámí se všemi základními pravidly programu Pět P. Poté obě strany vyplní připravené dotazníky a smlouvy, které každá strana obdrží ve vyhotovené kopii.

Dobrovolník si s dítětem poté domluví první schůzku. Je-li to potřeba, koordinátor nabídne svou pomoc při domlouvání termínu a programu prvního setkání. (Šmehlíková, D. 2000).

1.2.3.1 Odborný dohled nad dvojicí

Jakmile je dvojice sestavena, je nezbytné sledovat, zda se nově vznikající vztah mezi dobrovolníkem a dítětem optimálně rozvíjí. Tento dohled probíhá prostřednictvím pravidelných a povinných supervizí, které jsou organizované jednou měsíčně. Dobrovolník na těchto supervizích posuzuje své úspěchy a neúspěchy ve vztahu s dítětem, ke kterým došlo v průběhu měsíce a ve spolupráci se supervizorem řeší aktuální problémy, jež se ve vztahu vyskytly.

V případě, že se ve vztahu objeví jakékoliv obtíže a neshody, mající za následek ohrožení funkčnosti tohoto vztahu, může jak dobrovolník, tak i rodiče nebo dítě kontaktovat koordinátora, který podnikne patřičná nápravná opatření.

Koordinátor uplatňuje svá práva a povinnosti v případech, kdy jsou ve vztahu dítěte a dobrovolníka porušeny primární zásady programu Pět P. Může se jednat o situace, kdy rodiče brání dítěti v kontaktu s dobrovolníkem, využívají jeho osobu na doučování nebo dítě opakovaně bez udání důvodu a předcházející omluvy nedorazí na smlouvanou schůzku. Koordinátor tyto problémy řeší sám v rámci svých kompetencí. Jestliže se však objeví závažnější problém, je nutná jeho spolupráce se supervizorem.

„Je-li problém s dítětem nebo v rodině natolik závažný, že narušuje průběh programu a řešení tohoto problému přesahuje možnosti a kompetence koordinátora i supervizora, doporučí koordinátor odbornou pomoc, a to buď konzultací rodičů se supervizorem v regionálním centru Pět P nebo doporučením specializovaného pracoviště.

Po celou dobu trvání vztahu dvojice vede koordinátor programu Pět P dokumentaci o dvojici, ve které jsou kromě základních dokumentů vedeny záznamy o navázání, vývoji a průběhu vztahu, o náplni schůzek, o poznatcích ze skupinových supervizních setkání i dalších akcí, záznamy o problémech a jejich řešení, o kontaktech s dalšími spolupracujícími institucemi a organizacemi.“ (Šmehlíková, D. 2000, s. 29).

1.2.4 Koordinátor Programu Pět P

Na předcházejících stránkách jsem se již několikrát zmínila o osobě koordinátora. Proto považuji za vhodné uvést podstatně více informací o této funkci, která podle mého názoru hraje jednu z klíčových rolí v programu Pět P.

1.2.4.1 Kdo je koordinátor?

Koordinátoři jsou lidé, kteří program Pět realizují v daném městě. Jestliže se člověk rozhodne stát koordinátorem programu Pět P, v první řadě je nezbytná jeho účast v kurzu pro koordinátory. Prostřednictvím tohoto kurzu získá případný zájemce základní informace o práci koordinátora a také materiály, které jsou potřebné pro zahájení této činnosti.

Koordinátoři tak musejí mít pro výkon své práce dostatečné množství potřebných informací a rovněž musí znát účel, směr a cíl programu. Jejich činnost přitom předpokládá vzájemnou spolupráci. Jednotliví koordinátoři se proto vzájemně informují, sdělují si nové poznatky a pomáhají řešit problémy související s vedením celého programu.

Všichni koordinátoři mají zcela konkrétní představy, co se týče organizace a budoucnosti programu. Náplní jejich práce je také zjišťovat, jaké jsou názory veřejnosti na tuto práci. (Houšťová, L. 2001).

Koordinátoři v podstatě představují primární zprostředkovatele komunikace mezi rodinou dítěte a dobrovolníkem. Rovněž plní úlohu garanta metodiky programu, s čímž je spojena jejich zodpovědnost za úspěšné fungování dvojice. Koordinátor tedy dohlíží, aby dvojice spolupracovala v rámci daných pravidel, ke kterým se zúčastněné strany předem zavázaly. V případě, že rodina klienta přijde se zakázkou, která bude přesahovat kompetenční rámeček programu, koordinátor ji na požádání zkontaktuje s dalšími sociálními službami. (Program Pět P, online).

1.2.4.2 Náplň práce koordinátora

Koordinátor se snaží rozšířit program, aby nezůstal jen elitním programem pro několik vyvolených dětí. Předmětem jeho zájmu je rovněž snaha zvýšit prestiž dobrovolnické práce a to formou informování veřejnosti o tom, čím se zabývají, jakým způsobem a jaký to má význam. Koordinátor mimo jiné hledá další alternativy trávení volného času, možnosti podchycení vzniku patologických jevů a způsoby pomoci při zvládání obtížných životních období.

Koordinátor se také snaží pomoci dobrovolníkovi získávat komunikační dovednosti při kontaktu s jinou osobou než je ta vrstevníková. Pomáhá dobrovolníkovi navázat smysluplný a kamarádský vztah s jeho svěřencem a stejně tak je mu oporou při ukončení tohoto vztahu. Součástí jeho práce je také poskytování nových podnětů, obohacování, korekce chování a vedení k zodpovědnosti. (Houšťová, L. 2001).

1.2.5 Rizika Programu Pět P

O tom, že prostřednictvím programu Pět P bylo dosaženo významných úspěchů, vykonáno mnoho dobrého a že řadě lidí přinesl program pozitivní změny v jejich životech, nelze pochybovat. O úspěšnosti a přínosnosti tohoto programu by mohlo vypovídat tisíce lidí – dětí, rodičů, dobrovolníků, koordinátorů, supervizorů, kteří tímto programem prošli či jsou v něm stále zapojeni jakoukoliv formou spolupráce.

Abychom však zůstali nestranní, musíme si objektivně přiznat, že ne vždy jsou výsledky tohoto programu natolik pozitivní a ne vždy je průběh spolupráce mezi zainteresovanými osobami natolik hladký, jak bychom si všichni určitě přáli. Jako vše na světě, také tento program má své výhody a nevýhody, chcete-li klady a zápory. A jako takový sebou přináší nejen zisk, ale i rizika. Tyto rizika mohou spočívat v následujících situacích:

Vztah, který musí být předčasně ukončen

Přestože samotnému vytvoření dvojice předchází velmi přísný a precizní výběr, může nastat situace, kdy si dítě a dobrovolník nepadnou příliš do oka. Sami pociťují, že jejich komunikace vážne a že nejsou schopni navázat přijatelný kamarádský vztah.

V tomto případě je nejlépe vztah ukončit, dvojici rozdělit a dítěti i dobrovolníkovi najít jiný, více vyhovující protějšek. Tato skutečnost však není až tak častým jevem.

Závislost dítěte na dobrovolníkovi

Jestliže jsem se v předcházejícím případě zmínila o ne příliš funkčním vztahu mezi dobrovolníkem a dítětem, v následující situaci lze hovořit o nezdravém přístupu dítěte k dobrovolníkovi.

Je běžnou praxí, že v Programu Pět P jsou zařazeny děti z dysfunkčních rodin, kterým chybí mateřská a otcovská láska. Dítě samozřejmě lásku svých rodičů postrádá a určitou formou kompenzace ji může nacházet v osobě dobrovolníka. Dítě se tak na něm stává až nezdravě závislým a je zde nutný korektivní zásah.

K nápravným opatřením dochází prostřednictvím pravidelných supervizí, na nichž supervizor seznámí dobrovolníka s přesnými instrukcemi, jak v této situaci postupovat. Cílem těchto instrukcí je, aby se závislost mezi dobrovolníkem a jeho svěřencem ještě více neprohloubila.

Pocit rodičů, že dobrovolník jim dítě odebírá

Jestliže vztah ve dvojici dítěte a dobrovolníka funguje tak jak má, dítě se většinou ze schůzek se svým „velkým kamarádem“ vrací spokojený. A protože mu toto spojení přináší radost, často rodičům vypráví, co všechno společně s dobrovolníkem prožili.

Pod vlivem této situace mohou rodiče začít pociťovat jakýsi stav ohrožení a nabývat dojmu, že jim dobrovolník jejich dítě odebírá. Není neobvyklým jevem

i situace, kdy dítě začne svým rodičům vyčítat, že s ním nedělají to co dobrovolník a začne klást otázku, proč nejsou takoví jako on.

Ukončení vztahu

Kromě výše uvedených rizikových situací, je možným úskalím tohoto programu i ukončení vztahu. Důvody vedoucí k tomuto rozhodujícímu kroku mohou být různé. Dobrovolník může například předčasně odejít z programu nebo ukončit vztah dle jednoleté smlouvy.

Nastalá situace je náročná jak pro dítě, tak i pro dobrovolníka. Ukončení vztahu si vyžaduje velmi opatrný přístup, zvláště s přihlédnutím na psychologické zvláštnosti dítěte. Přitom zde vždy existuje možnost dalšího příležitostného setkání, pokud by to bylo přáním dítěte. (Houšťová, L. 2001).

1.3 Supervize v podmínkách Programu Pět P

1.3.1 Vymezení pojmu supervize

Na dalších stránkách bych se ráda zaměřila na supervize dobrovolníků. Nejdříve však pokládám za vhodné blíže vysvětlit samotný význam slova supervize.

Slovo supervize znamená nadhled. V zásadě hovoříme o laskavém nadhledu nezávislé osoby. Tato osoba má odpovídající kvalifikaci k podporování těch, kdo pomáhají jiným lidem, aby byli schopni řešit obtížné situace, se kterými se během své služby setkají.

V oblasti dobrovolnictví lze supervizi chápat jako prostor pro vzájemné sdílení dobrovolníků a zástupců dobrovolnického centra a to za objektivního dohledu supervizora.

Takto pojatá supervize zvyšuje kvalitu vzájemné komunikace obou stran. Dobrovolníci jsou nenásilným způsobem vedeni k sebereflexi a ke kvalitnějšímu

vztahu k uživatelům jejich služby. Dobrovolnickému centru zase supervize poskytuje užitečnou zpětnou vazbu. (Pravidla dobrovolnického programu, online).

1.3.2 Osoba supervizora

Supervizorem se nejčastěji stává psycholog, lékař, pedagog nebo další odborník, který se ve své profesi dostává do kontaktu s problematikou, která je svou povahou blízká základní náplni Programu Pět P, tedy především z hlediska problematiky dětí a mládeže.

Supervizora si pro program vybírá sám koordinátor, který s ním uzavírá Dohodu o spolupráci na programu Pět P (viz. Příloha 2). Důležitou roli při výběru supervizora hraje jeho časová dostupnost podle potřeb koordinátora a dobrovolníků a také jeho samotný zájem o program. (Černá, L., Kohoutková, A., Sozanská, O. 2004).

1.3.3 Supervize dobrovolníků

Průběžně a pravidelně se konající supervize jsou nezbytným předpokladem pro plnohodnotné podílení se dobrovolníka na Programu 5P. Jestliže se dobrovolník opakovaně nezúčastní supervizních setkání, dává svým jednáním oprávněný podnět k tomu, aby byl z programu vyřazen a spolupráce s ním tak byla ukončena.

Supervize jsou tedy povinné a od dobrovolníků se očekává, že k nim budou přistupovat zodpovědně. Supervize jsou zde především právě pro dobrovolníky a je jen v jejich zájmu, aby se jich také účastnili. Smyslem těchto pravidelných setkání je, aby měli dobrovolníci možnost s ostatními sdílet to, co prožívají. Na supervizích se tak mohou vzájemně podělit o své problémy a říci svým kolegům – dobrovolníkům, co se jim nelíbí a s čím nejsou spokojeni ve svém vztahu s dítětem. Cílem pak je najít, na základě společné spolupráce, přijatelná řešení dobrovolníkem předkládaných problémů.

1.3.4 Formy supervize

V Programu 5P se můžeme setkat se třemi základními formami supervize:

Pravidelná setkání s koordinátorem programu

Jedná se o supervizní formu, která se uplatňuje především v raném období u nově vzniklé dvojice. Dobrovolník může na počátku svého vztahu s dítětem čelit řadě problémů, často organizačního charakteru. Koordinátor v tomto případě funguje jako mediátor kontaktu s rodiči svěřených dětí, školskými a dalšími zařízeními. Dle potřeby může koordinátor na žádost dobrovolníka zprostředkovat individuální supervizi.

Individuální supervize

Všechny regionální centra programu Pět P mají své supervizory z řad psychologů, lékařů a dalších odborníků, kteří jsou účastníkům programu na požádání k dispozici. Dobrovolníci se supervizory především konzultují náhle vzniklé, ohrožující či jinak závažné problémy vyplývající ze vztahu se svěřeným dítětem, případně s jeho sociálním prostředím.

Jestliže má sám dobrovolník jakékoliv osobní problémy psychologické povahy, které by mohly negativně narušit jeho vztah s dítětem, může je řešit rovněž s osobou supervizora.

Individuální supervize slouží také k řešení problémů, které nemohly být pro nedostatek času projednány na skupinové supervizi. Mimo jiné může nastat situace, kdy se zjistí, že vzniklý problém není vhodný k projednávání na skupinové supervizi. Například vzhledem k vazbě na osobní problematiku dobrovolníka.

Dobrovolníkovi má možnost se na supervizora obrátit se žádostí o individuální supervizi prostřednictvím svého koordinátora. Přitom je důležité, aby systém řízení programu zajistil, že individuální supervize bude zrealizována nejpozději do týdne od uplynutí doby, kdy o ni dobrovolník zažádal.

Skupinová supervize

Skupinová supervize je základní formou supervize programu Pět P a je realizována minimálně jednou do měsíce. V průběhu roku je dobrovolník povinen zúčastnit se těchto supervizí v minimálním rozsahu 80 %. Jak již bylo uvedeno výše, v případě nesplnění této podmínky může být dobrovolník vyřazen z programu a s ním uzavřená dohoda o spolupráci na programu může být ukončena (viz. Příloha 3).

Každá supervizní skupina je složena z maximálního počtu 10 až 15 členů a je vedena alespoň jedním supervizorem, který spolupracuje s příslušným koordinátorem.

V programu Pět P se setkáváme s tzv. „případovou prací“, která představuje nejčastější a stěžejní formu skupinové supervize. Dochází při ní k rozboru konkrétních problémů a situací jednotlivých dvojic dobrovolník – dítě. Každý dobrovolník tak prezentuje minimálně třikrát do roka průběh realizace kontraktu se svěřeným dítětem. Jestliže to daná situace vyžaduje, je možné využít kromě skupinové diskuse a zásahů supervizora i různé aktivační techniky jako je hraní rolí či psychodrama.

Součástí skupinové supervize jsou také tzv. „tématické skupiny“, kdy skupina řeší typické problémy jednotlivých fází kontaktu dobrovolníka a dítěte. Úloha supervizora a koordinátora zde spočívá spíše v iniciaci a podpoře tvořivých aktivit samotných účastníků.

Jako vhodným doplňkem skupinové supervize se rovněž jeví přednášky, besedy a skupinové diskuse vztahující se k tématům, která mají v oblasti dobrovolnictví podstatný význam. Předmětem těchto diskusí a přednášek se tak mohou stát drogy, puberta či záškoláctví. (Černá, L., Kohoutková, A., Sozanská, O. 2004).

1.4 Vedení dokumentace Programu Pět P

Program Pět P patří z hlediska administrativy k těm nejnáročnějším dobrovolnickým projektům. S přihlédnutím k této náročnosti doporučuje HESTIA - NDC vést několik následujících druhů dokumentace:

První informativní schůzka

Schůzka s dobrovolníkem – zápis koordinátora obsahuje základní kontaktní údaje o dobrovolníkovi, jeho vstupní motivy, představy o programu a časové možnosti. Koordinátor během této schůzky předkládá dobrovolníkovi k vyplnění Dotazník pro zájemce o dobrovolnictví v Programu Pět P (viz. Příloha 4). Při schůzce má rovněž k dispozici Osnovu životopisu, se kterou se obvykle pracuje na výcviku (viz. Příloha 5).

Osobní pohovor s rodiči – koordinátor v průběhu rozhovoru zapisuje poznámky týkající se vývoje dítěte, jeho sociálních a rodinných podmínek, v nichž vyrůstá apod. Za tímto účelem je vedena dokumentace Údaje pro potřeby programu Pět P – dítě a zákonní zástupci (viz. Příloha 6).

Osobní rozhovor s dítětem – pokud možno bez účasti rodičů. Koordinátor pořizuje zápis o zájmech dítěte, o jeho představách o budoucím kamarádovi a o aktivitách, které by s ním chtělo dělat apod.

Posouzení způsobilosti dítěte k účasti na programu Pět P

Jestliže o způsobilosti nerozhodne sám koordinátor, je pořízen písemný záznam z konzultace se supervizorem. Příslušná dokumentace je zde ve formě spisu.

Schůzka dobrovolníka, zákonného zástupce a koordinátora

Účelem je vzájemné seznámení dobrovolníka a zákonného zástupce, který v tomto případě může odmítnout spolupráci s vybraným dobrovolníkem. Schůzka není bezpodmínečně nutná, jestliže ji zákonný zástupce odmítne, koná se jen schůzka kontraktační. V průběhu schůzky jsou sdělovány informace, které chce

zákonný zástupce dobrovolníkovi říci o dítěti a jejich rodině a naopak ty informace, které chce dobrovolník sdělit o sobě.

Součástí schůzky je také konzultace dohod o spolupráci na programu obou zúčastněných stran a dohodnutí se o způsobu převzetí dítěte. Dokumentaci v tomto případě představuje krátký zápis ve spise, stačí však i poznámka, že vše proběhlo v pořádku.

Kontraktační schůzka

Dochází zde ke vzájemnému seznámení dobrovolníka a dítěte a jejich dohodnutí se na první schůzce. Nedílnou součástí schůzky je podepsání dohod o spolupráci na Programu Pět P, jak se zákonným zástupcem, tak i dobrovolníkem. Dále se dohodnou další náležitosti týkající se schůzek, připomenutí zásad a pravidel.

Dokumentace je tedy v této fázi velmi obsáhlá a zahrnuje Dohodu o spolupráci na programu Pět P se zákonným zástupcem dítěte, včetně Kodexu zákonného zástupce dítěte a Informací pro zákonného zástupce (viz. Příloha 7).

Další dokumentací je Dohoda o spolupráci na Programu Pět P s dobrovolníkem, včetně Kodexu dobrovolníka, Závazku mlčenlivosti a Informací pro dobrovolníka (viz. Příloha 8).

Průběh spolupráce

Po celou dobu trvání spolupráce jsou průběžně vedeny zápisy ze schůzek (viz. Příloha 9), zápisy ze supervizních setkání a z konzultací (včetně problémů a jejich řešení, kontaktů s rodiči, dítětem, dobrovolníkem a ostatními institucemi) a v neposlední řadě jsou zhotoveny dotazníky evaluační metodiky POE.

Průběh programu

V průběhu programu jsou vedeny deníky, ve kterých jsou zaznamenávány veškerá jednání, kontakty na spolupracující instituce a organizace, včetně stručných

heslovitých záznamů o všech výše uvedených událostech a úkonech. Zápisy jsou přitom vedeny elektronickou formou. (Tošner, J. 2007).

1.5 Evaluace Programu Pět P

V minulosti, ale i v současnosti řada mládežnických programů hodnotí své dosažené úspěchy prostřednictvím počtu klientů, kteří se na jejich programu podíleli. Tento údaj je samozřejmě důležitý, ale už nepodává informace o tom, co a kolik toho mladí lidé získali při zapojení do programu.

Tento fakt se stal podnětem k tomu, aby v roce 1995 vyvinula organizace Big Brothers Big Sisters of America speciální metodu na hodnocení výsledků v programu Pět P nazvanou Program-Based Outcome Evaluation (POE).

V České republice byla tato metoda na podzim roku 1998 osobně představena paní Dagmar E. McGill z USA, která plní funkci ředitelky zodpovídající za koordinování mezinárodních divizí programu Pět P. (Plodková, B. 2000).

1.5.1 Model POE

Model POE představuje určitou formu dotazníků. Již při jeho vytváření se postupovalo tak, aby byl pro všechny své uživatele dostatečně srozumitelný. Z tohoto důvodu se také snaží vyhýbat technickým výrazům, se kterými se až příliš často setkáváme ve výzkumech v oblasti sociálních věd. Svou pozornost směřuje k hodnocení změn, které nastaly u dítěte zapojeného v programu. Ve shodě s cílem programu Pět P se předpokládá, že se u dítěte projeví určitá míra pozitivních změn a to díky jeho vztahu s dobrovolníkem. Model POE tedy nabízí mechanismus průběžného hodnocení přátelského vztahu.

Model POE je podložen zkušenostmi mnoha organizací s několikaletou praxí v oblasti sociální prevence u mladistvých. Tato evaluační metoda postupně prochází částečnými úpravami, jejichž cílem je dosáhnout maximální použitelnosti modelu v českých poměrech. Hlavní myšlenkou těchto úprav je tedy dosažení stavu,

ve kterém by byl model blízký všem lidem, kteří s ním budou v České republice pracovat.

Tento model byl navržen především jako průběžná metoda měření výsledků programu. Snahou je předejít tomu, aby organizace prováděly zhodnocení vždy za určité období a po prezentaci výsledků se opětovně vrátily k „normální„ práci. Metoda POE by se tak měla stát běžnou součástí každodenní práce organizace. (Plodková, B. 2000).

1.5.2 Aplikace a hodnocení modelu POE

Jak jsem již výše uvedla, model POE se zaměřuje na zjišťování především pozitivních změn, které u dítěte nastaly v průběhu jeho vztahu s dobrovolníkem. Tato data jsou v modelu POE získávána prostřednictvím dotazníků. V těchto dotaznících se pak respondenti vyjadřují o své spolupráci s dítětem a to ve třech základních oblastech, které zahrnují důvěru, schopnosti a vztahy.

Každá z těchto uvedených oblastí obsahuje 5 až 7 otázek, které se vztahují k dětskému klientovi. Respondent má možnost odpovědět na tyto otázky s pomocí škály mnohem lepší – o něco lepší – stejné – o něco horší – mnohem horší. Jako případnou odpověď může také zvolit „není problém“ nebo „nevím“, jestliže nemá dostatek informací pro zodpovězení dané otázky. Dotazník se přitom soustřeďuje na položky, které mají převážně obecný charakter. Z tohoto důvodu se na první straně dotazníků uvádí definice vysvětlující tyto položky.

Dle A. Hrudkové (1999) je největší důraz v metodě POE kladen na data získaná od dobrovolníků, protože právě oni mohou během svého dlouhodobějšího vztahu s dítětem pozorovat určité změny, které se u dětí projeví. Vyplněním dotazníku „Dobrovolníková zpráva o vztahu“ dobrovolník nejen zhodnocuje činnost celého programu Pět P, ale současně bilancuje úspěšnost svého partnerství s dítětem. Vyplňování dotazníku mu tak dává příležitost zamyslet se nad průběhem vztahu, uvažovat o nastalých změnách a případně si vytyčit nové cíle, kterých by mohla dvojice dosáhnout.

Kladení důrazu na dotazníky vyplněné dobrovolníky však může přinést jisté problémy. Dobrovolníci totiž při zaznamenávání výsledků své práce mohou mít sklony k přeceňování těchto výsledků. Aby byla získaná data týkající se změn objektivnější, existují v metodě POE další dotazníky určené ostatním osobám, které se podílejí na vývoji každého dítěte.

Dotazníky ve stejném znění tak kromě dobrovolníků vyplňují i rodiče či zákonní zástupci („Zpráva rodičů/poručníků o vztahu“) a koordinátoři Programu Pět P. Jestliže je do případu některého dítěte zapojena také škola nebo jiní odborníci, jsou dotazníky vyplňovány rovněž učiteli („Zpráva učitele o vztahu“), případně psychology či sociálními pracovníky. Jeden z dotazníků POE je určen také pro dětské klienty programu („Dotazník pro dítě“) a z důvodu různého věku dětí, jejich jazykovým schopnostem a dalším faktorům je o něco stručnější. Součástí POE je mimo jiné i „Dotazník dobrovolníka – zpráva o sobě“, v němž dobrovolníci uvádí, nakolik a jak je činnost v Programu Pět P obohatila.

K prvnímu vyplňování dotazníků se přistupuje po šesti měsících od vzniku dvojice. Opětné hodnocení nastává po dvanácti měsících, za předpokladu, že vztah nadále trvá. Jestliže vztah trvá déle než dva roky, vyplňují se dotazníky v intervalu jednoho roku. (Houšťová, L. 2001).

V případě modelu POE existuje reálná šance, že tato hodnotící technika bude mít úspěch a stane se pomocníkem jednotlivým organizacím zapojených v Programu Pět P. Vede nás k tomu hned několik důvodů.

Postup při posuzování výsledků musí odpovídat kategorii klientů, na něž se program zaměřuje, tedy dětem. Celá řada lidí měří to, co lze změřit lehce bez ohledu na skutečný vztah ke klientům. Model POE se však snaží držet v popředí děti a mládež, u které se právě předpokládá prospěch ze vztahu s dobrovolníkem.

Dobrovolníci potřebují získat zpětnou vazbu, která je utvrdí v tom, že přispívají ke změně dítěte. Rovněž rodiče chtějí být informováni, jak se jejich dětem v programu daří. Model POE zavazuje obě tyto strany v procesu zlepšování. Pro dobrovolníka to může představovat významnou motivační strategii. Model POE mu v podstatě poskytuje formální a systematickou příležitost podívat se na to, jak se dítě změnilo.

Model POE podporuje trvalé posuzování dětí, které jsou zapojeny do Programu Pět P. Jeho cílem není vyčíslení nedostatků, ale naopak snaha ohodnotit pokračující vývoj dětí a mládeže v různých oblastech vztahujících se k důvěře, schopnostem a vztahům. Přitom zároveň poskytuje prostředky k posuzování těchto oblastí během trvání vztahu dvojice dobrovolníka a dítěte. (Šmehlíková, D. 2000).

1.6 Osobní zkušenost s Programem Pět P

O existenci Programu Pět P jsem nevěděla až do té doby, než jsem začala studovat Vyšší odbornou školu v Kroměříži. V prvním ročníku za námi na počátku školního roku přišla koordinátorka tohoto programu, aby nás blíže seznámila s realizací, náplní a posláním Programu Pět P, a aby mě i mé spolužáky oslovila a vyzvala k případné účasti v Pět P.

Přednáška si získala mou pozornost a zájem a proto jsem neviděla důvod, proč se nezkusit stát součástí tohoto programu.

V následujícím měsíci jsem tak absolvovala v dobrovolnickém centru Spektrum, o. s. osobnostní testy a pohovor s psychologem a na základě tohoto jsem byla vybrána právě do Programu Pět P. Poté jsem ještě prošla speciálním dvoudenním kurzem, kde jsem měla možnost získat nejen cenné informace a rady pro mou budoucí práci s dětmi, ale i poznat sama sebe prostřednictvím sebezobnavacích technik. Po absolvování tohoto kurzu jsem tak byla plná elánu a toužila jsem někomu tento můj přebytek energie předat a zužitkovat veškeré informace získané v kurzu. Musela jsem však být trpělivá a na „své dítě“ si nějaký ten pátek počkat.

Konečně nadešel „den D“ a já měla první schůzku se svou svěřenkyň – dvanáctiletou dívkou romské národnosti. Upřímně musím říci, že mé představy se od skutečnosti zcela lišily. V žádném případě mi nevadilo, že se jedná o Romku, spíše mě zarazil její věk, protože jsem až doposud měla představu o malé šestileté holčičce, se kterou si budu hrát. Přesto jsem se nechtěla tímto nechat odradit a zahájila jsem tak několikaměsíční „přátelství“ s touto dívkou.

Bohužel tato spolupráce byla dosti obtížná a mnohdy demotivující. Svěřenkyně na naše schůzky chodila s pravidelným značným zpožděním a někdy nedorazila vůbec, aniž by mě předem informovala. Rovněž bylo velmi obtížné s ní nebo její rodinou navázat kontakt, jestliže si to okolnosti žádaly. Naše schůzky s koncem školního roku ustaly a spolupráce pro její nezájem byla ukončena.

Do nového školního roku jsem tak vstupovala se smíšenými pocity, ale s odhodláním nenechat se odradit jednou negativní zkušeností a znovu se do programu zapojit. Tentokrát se na mě usmálo štěstí a měla jsem možnost navázat přátelství s čtrnáctiletou a relativně bezproblémovou dívkou. Naše schůzky se až na výjimky uskutečňovaly pravidelně. Navíc nás spojovala společná záliba ve výtvarných a pracovních činnostech, takže o náplň schůzek bylo postaráno. Jedinou negativní stránkou tohoto vztahu bylo, že jsem stále musela bojovat se stínem mé předchůdkyně, která s mou svěřenkyní strávila předcházející dva roky a měla tak na ní stále značný vliv. I tento vztah však po roce skončil a již nebyl obnoven z důvodu vystoupení svěřenkyně z programu.

Nyní, v posledním ročníku, jsem si řekla, že do třetice všeho dobrého a tak i tento rok mám svého svěřence. Došlo však k významné změně - tentokrát se mým kamarádem stal jedenáctiletý chlapec a nikoliv dívka, jak tomu bylo předcházející dva roky. Dalo by se říci, že je to pro mě výzva, protože se spoluprací s chlapcem nemám zkušenosti a mému svěřenci byl navíc diagnostikován vysoce funkční autismus. V důsledku to znamená, že je velmi obtížné jej zaujmout nebo udržet jeho pozornost u jedné činnosti po delší dobu. Někdy se také vyskytnou problémy v komunikaci a je třeba, aby mu byly určité pojmy vysvětleny.

Naše vzájemné setkávání je zatím na počátku, ale myslím si, že za těch několik schůzek jsme již udělali určité pokroky a že v našem vztahu postupně dochází k pozitivním změnám. Zvláště bych také ocenila zájem ze strany rodiny svěřence, se kterou jsem stále v kontaktu a v případě potřeby se na ni mohu kdykoliv obrátit.

Myslím si, že tato podpora rodiny hraje v našem vztahu důležitou roli a významně přispívá k naší harmonické spolupráci. V předcházejících vztazích tomu tak nebylo a s rodiči svých svěřenců jsem se téměř nesetkala, což bylo možná jednou z příčin ukončení naší spolupráce.

Přátelé se mě často ptají: „A proč to vlastně děláš a co z toho máš?“ Někdy také od svých spolužaček slyším: „Ty jsi stále v tom Pět P?“ A já jim na tuto otázku, snad tak trochu i s hrdostí, odpovídám, že jsem. A proč to tedy dělám? Odpověď je zcela jednoduchá – protože mě to baví a mám z toho dobrý pocit. A protože jsou tu děti, které naše přátelství potřebují a chtějí. Neříkám, že jsem v průběhu své účasti v tomto programu neměla také horší chvíle a sama sebe se neptala, zda to má smysl a jestli to mám zapotřebí. Vždycky však nakonec převážilo to pozitivní a hezké, to co mě v tomto programu již třetím rokem drží.

Určitou satisfakcí a odměnou se pro mě, vedle dobrého pocitu a mnoha získaných zkušeností, stala také cena Křesadlo, která mi byla udělena za dlouhodobou účast v Programu Pět P. Tato cena mě utvrdila v tom, že to co dělám je správné a má svůj smysl. Jestliže víte, že i ostatní lidé oceňují vaši práci, jste o to více motivováni, abyste pokračovali - třebaže se vám vždy nedaří a máte chvíle, kdy pochybujete o svých schopnostech.

Nevím, jak tomu bude v budoucnu a zda budu mít možnost a příležitost být i nadále součástí Pět P. Mohu však říci, že bych jen nerada zcela přetrhala kontakty s tímto programem, a kdyby mi to okolnosti dovolily, ráda bych ve svém vztahu s nynějším kamarádem pokračovala i po ukončení školy.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíle výzkumu

Výzkum je zaměřen na problematiku realizace Programu Pět P v jednotlivých dobrovolnických centrech v České republice. Cílem výzkumu tedy je zjistit, jakým způsobem a za jakých podmínek je v současnosti Program Pět P realizován a také jaké jsou názory a postoje pracovníků, kteří se na realizaci tohoto programu podílejí.

Cílem tohoto výzkumu je rovněž zjistit, jakých výsledků bylo dosaženo v průběhu fungování Programu Pět P a jaký má vliv na děti, které jsou v něm zařazeny.

2.1.1 Stanovení hypotéz

Hypotéza č. 1: Do Programu Pět P se více zapojují ženy než muži.

Hypotéza č. 2: Obvyklá délka trvání dvojice dobrovolník – dítě je jeden rok.

Hypotéza č. 3: Program Pět P je shledáván jako efektivní a pozitivní preventivní program, který má na děti dobrý vliv.

2.2 Metoda výzkumu

Pro realizaci výzkumu jsem zvolila metodu dotazníků, protože se mi tato výzkumná metoda jevila pro danou problematiku jako nejvhodnější. Důvodem mého rozhodnutí byla rovněž skutečnost, že dotazník umožňuje získání velkého množství informací v relativně krátké době a poměrně snadné zpracování a vyhodnocení odpovědí.

Dotazník se řadí k nejpoužívanější metodě zjišťování údajů, jejíž podstatou je písemné kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Při sestavování dotazníku je třeba promyslet a přesně určit hlavní cíl dotazníkového průzkumu, logicky a stylisticky správně připravit konkrétní otázky. Ty by měly být anonymní, aby se zvýšila pravděpodobnost upřímných odpovědí. Jedna z nevýhod dotazníku totiž spočívá v nebezpečí, že se respondent bude nadhodnocovat nebo bude mít tendenci zlepšovat odpovědi.

Dotazník se skládá ze série otázek, jejichž cílem je získat názory a fakta od respondentů. Otázky jsou dle své otevřenosti rozděleny na uzavřené, polouzavřené a otevřené. V dotazníku mohou být rovněž použity otázky škálované.

Uzavřené otázky - nabízejí několik možných variant odpovědí, ze kterých si dotazovaný vybírá jednu nebo více odpovědí, které se nejvíce blíží jeho názoru. Tento typ otázek je vhodné použít v případě, že je známa většina možných odpovědí. Uzavřené odpovědi se poměrně snadno zpracovávají, mohou však vést respondenta k určité povrchnosti, kdy jsou jeho odpovědi sugestivní či nevystihují jeho názor.

Polouzavřené otázky - nabízejí nejprve alternativní odpovědi a následně ještě žádají vysvětlení či objasnění. V případě, že mimo předkládaných alternativ je nabídnuta i otevřená možnost „jiné“, jedná se v podstatě rovněž o polouzavřenou otázku. Tímto způsobem lze předejít zkresleným odpovědím respondenta.

Otevřené otázky – respondent má možnost vyjádřit se svými slovy podle vlastního uvážení. Nedostává tedy na výběr z předpřipravených variant odpovědí. Respondentovy odpovědi tak přináší nové, neznámé či neočekávané údaje. Na tento typ otázek se však odpovídá obtížněji než na uzavřené a volnost odpovědi znesnadňuje následné zpracování.

Škálované otázky - jsou typické pro posuzování škály, kterou lze definovat jako druh dotazníku sloužícího k záznamu jednotlivých vlastností posuzované osoby nebo předmětu respondentem, a to způsobem, který zajišťuje určitou objektivnost a zároveň umožňuje kvantitativní zachycení jevu. Škálované otázky tak poskytují odstupňované hodnocení jevu. Jejich nevýhodou však často bývá nadhodnocování či podhodnocování ze strany respondenta.

2.3 Popis výzkumu

V dotazníku jsem použila celkem 19 otázek. Jednalo se o otázky uzavřené (2, 3, 4, 9, 10, 13, 16, 17, 18), polouzavřené (1, 6, 8, 11, 15), otevřené (5, 7, 19) a škálované (12, 14). V případě polouzavřených otázek jsem použila možnost „jiné“, aby měli respondenti větší svobodu ve svých odpovědích a případně se neuchylovali k uvádění zkreslených informací. U otázek, kde jsem shledala, že by bylo vhodné znát bližší informace, jsem respondenty požádala o konkrétní vysvětlení či podání doplňujících údajů. Otevřené otázky jsem zvolila zcela záměrně, abych dala respondentům příležitost plně se vyjádřit a zjistit tak jejich názory a postoje vztahující se k dané problematice. Vzhledem k charakteru položených otázek by bylo také velmi obtížné stanovit alternativní možnosti odpovědí.

Dotazník jsem sestavila pro pracovníky dobrovolnických center, které jsem, vzhledem k povaze tématu absolventské práce, považovala za nejvhodnější skupinu respondentů. Pracovníky jsem oslovila prostřednictvím e-mailů, které byly uvedeny v Adresáři Asociace Programu Pět P v ČR. Elektronickou cestou jsem tak rozeslala celkově 45 dotazníků. Z tohoto množství mi bylo zpětně posláno celkem 22 dotazníků. Jejich návratnost tedy byla 49 %.

Chtěla bych však uvést, že na zaslané e-maily mi bylo v několika případech odpovězeno, ale dotazníky již nebyly poslány. Důvodem byla skutečnost, že celkem 6 z oslovených respondentů projevilo zájem o spolupráci na Programu Pět P, rovněž prošli školením, ale zatím neměli možnost s realizací programu začít, takže jej neposkytují či jsou prozatím „čekatelé“ na tento program. Další 2 respondenti, jejichž kontakty byly v adresáři uvedeny, se na programu podílejí pouze jako dobrovolníci, pro něž dotazník nebyl určen, a proto jej nevyplňovali. 2 respondenti neodpověděli z toho důvodu, že činnost programu jako sociální služby ukončili. Program se chystají v inovativní podobě opět realizovat až od příštího roku.

Je proto třeba upozornit, že dotazníkové šetření bylo realizováno na malém počtu respondentů a že výsledky jsou do určité míry zkresleny v důsledku nízké návratnosti dotazníků. Z tohoto důvodu si uvědomuji, že dosažené výsledky nemusí být zcela objektivní a nemohou být z nich ani vyvozeny všeobecně platné závěry.

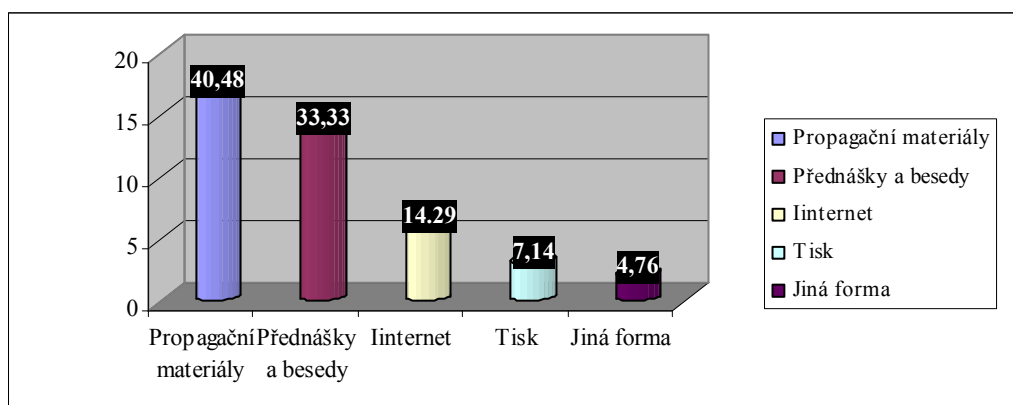
2.4 Vyhodnocení výzkumu

Otázka č. 1: Jakým způsobem nejčastěji informujete veřejnost o Programu Pět P?

Tabulka 1 - Způsob propagace

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Propagační materiály	17	40,48
Přednášky a besedy	14	33,33
Internet	6	14,29
Tisk	3	7,14
Jiná forma	2	4,76
Celkem	42	100,00

Graf 1 - Způsob propagace

Cílem této otázky bylo zjistit, jakou formu propagace volí dobrovolnická centra nejčastěji a jakým způsobem tak oslovují a informují veřejnost o svých aktivitách. Respondenty jsem požádala, aby z nabízených možností vybrali maximálně dvě, které skutečně odpovídají nejfrekventovanějším způsobům jejich propagace.

Z výsledků vyplývá, že k nejčastěji využívané formě propagace patří propagační letáky. Tuto možnost zvolilo 17 respondentů (40,48 %). Dle odpovědi 14 respondentů (33,33 %) jsou druhým nejčastějším způsobem propagace přednášky

a besedy. Na třetí místo se řadí internet s 6 odpověďmi (14,29 %). Nejméně používanou formou propagace je tisk, který byl označen 3 respondenty (7, 14 %). Respondenti měli možnost rovněž uvést jinou formu propagace, která nebyla v nabízených možnostech zahrnuta. Tuto možnost využili 2 respondenti (4, 76 %), kteří uvedli jako příklad dalšího způsobu propagace rádio, televize či veletrhy neziskových organizací.

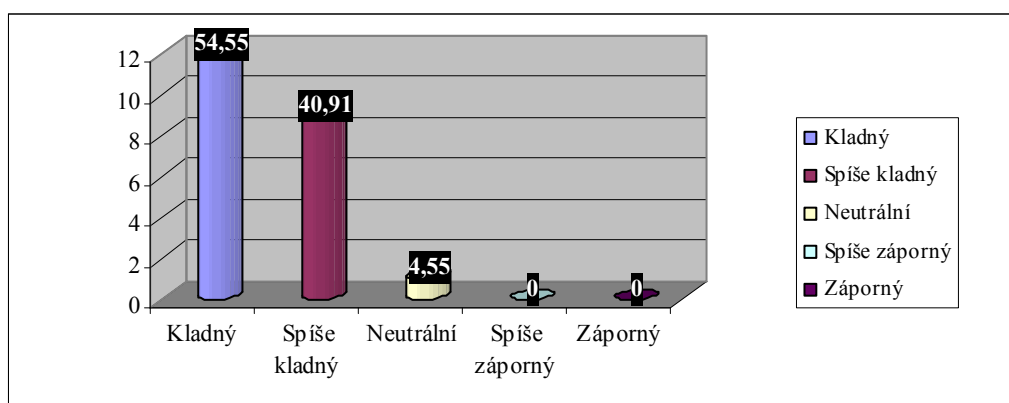
Získané výsledky mě celkem nepřekvapily a uvedené odpovědi jsem předpokládala. Propagační materiály a přednášky podle mého názoru patří k efektivním, finančně relativně dostupným a realizovatelným způsobům propagace. Samozřejmě by programu prospělo, kdyby na svou existenci mohl více upozornit prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků jako je tisk, rozhlas či televize. Domnívám se však, že velkou překážkou jsou zde finance.

Otázka č. 2: S jakým ohlasem se u Vás Program Pět P setkává?

Tabulka 2 - Ohlas na Program Pět P

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Kladný	12	54,55
Spíše kladný	9	40,91
Neutrální	1	4,55
Spíše záporný	0	0,00
Záporný	0	0,00
Celkem	22	100,00

Graf 2 - Ohlas na Program Pět P

Důvodem takto položené otázky bylo získat informace o tom, jak pracovníci dobrovolnických center hodnotí ohlas, který Program Pět P vzbuzuje, ať už u veřejnosti či ostatních osob, které jsou do programu nějakým způsobem zapojené. Z nabízených možností byla nejčastěji volenou odpovědí „kladný“, pro kterou se rozhodlo celkem 12 respondentů (54,55 %). 9 respondentů (40,91 %) pak zvolilo možnost „spíše kladný“. Pro odpověď „neutrální“ se rozhodl pouze 1 respondent (4,55 %). Zbývající dvě možné odpovědi „spíše záporný“ a „záporný“ nebyly využity.

Větší polovina respondentů tedy shledává ohlas jako kladný. Zbývající část respondentů byla ve svých odpovědích opatrnější a ohlas považuje za spíše kladný. Domnívám se, že důvodem tohoto opatrnějšího přístupu jsou občasné negativní

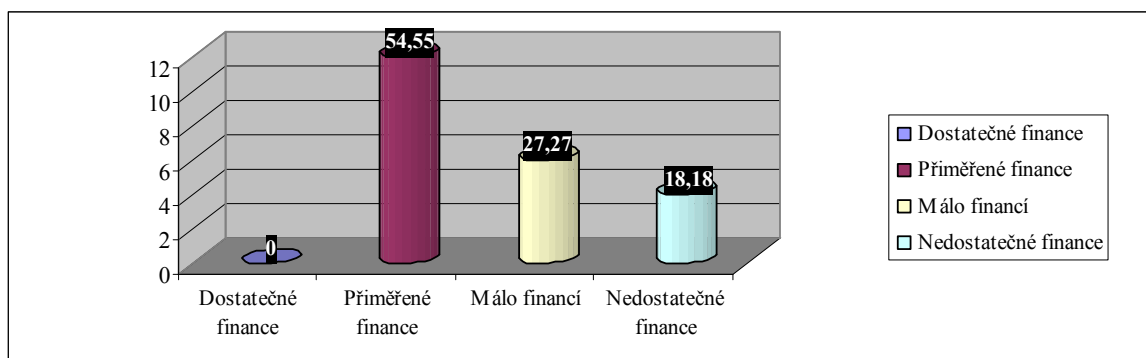
zkušenosti pracovníků, se kterými se v průběhu své práce setkávají a kterým se ani nelze zcela vyhnout.

Otázka č. 3: **Na realizaci Programu Pět P máme:**

Tabulka 3 - Finance na realizaci programu

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Dostatečné finance	0	0,00
Přiměřené finance	12	54,55
Málo financí	6	27,27
Nedostatečné finance	4	18,18
Celkem	22	100,00

Graf 3 - Finance na realizaci programu

Prostřednictvím této otázky jsem chtěla zjistit, jaké množství finančních prostředků mají dobrovolnická centra k dispozici a jaká je tedy jejich současná finanční situace. 12 respondentů (54, 55 %) odpovědělo, že na realizaci programu mají přiměřené množství financí. Dalších 6 dotazovaných (27,27 %) se domnívá, že se jim dostává málo financí. 4 respondenti (18,18 %) zvolili odpověď nedostatečné množství financí.

Z větší poloviny získaných odpovědí tedy vyplývá, že finanční prostředky, které mají dobrovolnická centra k dispozici, se pohybují na relativně přijatelné úrovni. Přesto je z dalších odpovědí citelně znát, že situace není zdaleka

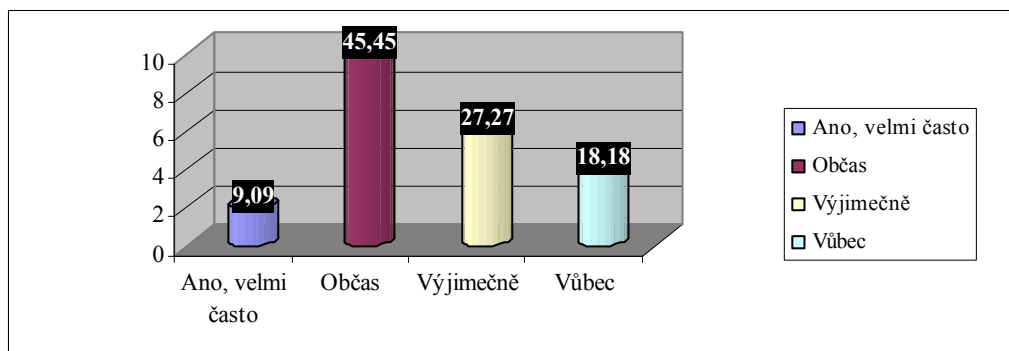
ideální. Ani jeden z respondentů neuvedl, že mají k dispozici dostatečné množství financí. Bohužel v oblasti poskytování služeb tohoto charakteru se zdá, že je to zcela běžný jev a centra nemohou v blízké budoucnosti očekávat výrazný nárůst finanční podpory.

Otázka č. 4: Spolupracujete s ostatními dobrovolnickými centry při realizaci Programu Pět P?

Tabulka 4 - Spolupráce s dobrovolnickými centry

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Ano, velmi často	2	9,09
Občas	10	45,45
Výjimečně	6	27,27
Vůbec	4	18,18
Celkem	22	100,00

Graf 4 - Spolupráce s dobrovolnickými centry

Tuto otázku jsem položila proto, abych získala představu o tom, jaká je úroveň kooperace mezi dobrovolnickými centry. Zda je vzájemná spolupráce častý jev či pouze ojedinělý stav. Nejčastěji zastoupenou odpovědí byla odpověď „občas“, kterou zvolilo celkem 10 respondentů (45,45 %). 6 respondentů (27,27 %) se přiklonilo k možnosti „výjimečně“, 4 respondenti (18,18 %) uvedli, že s centry

nespolupracují vůbec a pouze 2 dotazovaní (9,09 %) odpověděli, že jejich spolupráce s ostatními centry je velmi častá.

Získané výsledky mě celkem překvapily, protože jsem očekávala, že spolupráce s ostatními centry probíhá poměrně často a že jsou centra ve vzájemném pravidelném kontaktu. Nicméně získané údaje naznačují, že má domněnka byla nesprávná.

Otázka č. 5: Pokud s centry spolupracujete, co je předmětem Vaší spolupráce?

Pátou otázku jsem záměrně formulovala otevřeně, aby měli respondenti možnost plně se vyjádřit k danému tématu. K otázce se blíže vyjádřilo celkem 12 respondentů, jejichž odpověď na předcházející otázku byla „ano, velmi často“ nebo „občas“.

V získaných údajích dominovala odpověď, že spolupráce probíhá v podobě předávání a výměně důležitých informací o všeobecném dění, akcích, významných změnách v dobrovolnictví a také o různých schůzích Asociace Pět P a konferencích týkající se dobrovolnictví.

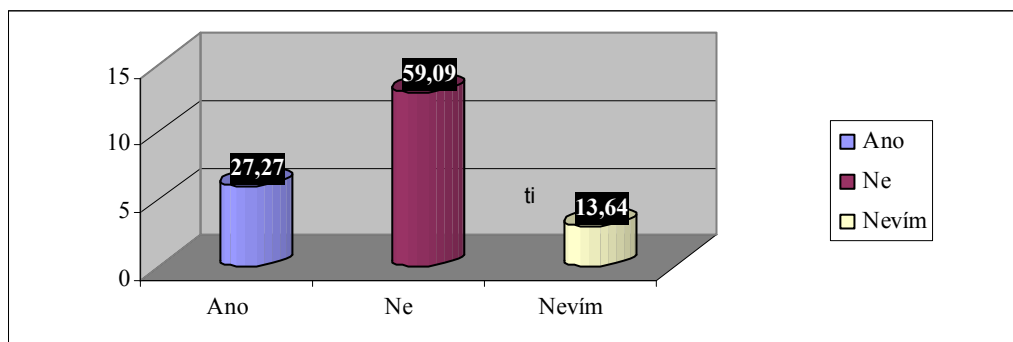
Někteří respondenti rovněž uvedli, že s ostatními centry spolupracují na zpracování dokumentace, tvorbě manuálů, ale třeba i při vyplňování dotazníků tohoto typu. Jeden z respondentů uvedl, že kromě výměny informací a zkušeností, realizují výměnu materiálů a poskytují pomoc nově se rozvíjejícím centrům. Jeden respondent také odpověděl, že se podílí na obnovení funkční normy Asociace Pět P a to v rámci předávání zkušeností, postupů a vzájemného se podporování v podmínkách, kdy většina center funguje jako registrovaná sociální služba.

Otázka č. 6: **Je něco, co by se mělo změnit na současné podobě a způsobu realizace Programu Pět P?**

Tabulka 5 - Změny v Programu Pět P

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Ano	6	27,27
Ne	13	59,09
Nevím	3	13,64
Celkem	22	100,00

Graf 5 - Změny v Programu Pět P

Na výše položenou otázku odpovědělo záporně 13 respondentů (59,09 %), 6 respondentů (27,27 %) se vyjádřilo kladně a 3 (13,64 %) respondenti nebyli schopni se k danému problému jednoznačně vyjádřit a proto zvolili odpověď „nevím“. Z výsledků tedy vyplývá, že polovina respondentů je se současnou podobou a způsobem realizace Programu Pět P relativně spokojena. Ti, kteří se domnívají, že by měly být provedeny určité změny, uvedly tyto argumentace:

- Větší propagace a tím zvýšení povědomí o programu v rámci celé republiky, pravidelná setkání členů Asociace Pět P (která teď 2 – 3 roky bohužel nefungovala).
- Znovu udělat obsahové audity, zda se opravdu všechna centra Pět P realizují dle metodiky, aby program neprobíhal živelně a neodborně. Dále je nutné celorepublikově sjednotit metodiku evaluace Pět P.

- Programu Pět P v Písku by prospělo, kdyby na jeho realizaci bylo možné získat více finančních prostředků. Proto chceme usilovat o registraci Pět P jako sociální služby, abychom následně mohli podat žádost o dotaci na MPSV. Pokud bychom dotaci dostali, mohli bychom se věnovat Pět P naplno.
- Zařazení skupinových aktivit pro děti, užší spolupráce rodiny.
- Zvětšit informovanost o novinkách, mít více příležitostí bavit se o tom, jak program zlepšovat a inovovat.

Otázka č. 7: **Kde a jak získáváte dobrovolníky do Programu Pět P?**

Tuto otázku jsem zvolila záměrně otevřenou, protože by bylo obtížně formulovat případné možnosti, z nichž by si respondenti mohli zvolit adekvátní odpověď. Domnívám se, že je to od organizace k organizaci individuální. Získané odpovědi mi mou domněnku potvrdily. Všeobecně lze říci, že dobrovolníci jsou získáváni především z řad studentů ze škol různého typu, které se v daném regionu nacházejí. Respondenti se k dané otázce vyjádřili v následujících odpovědích:

- Nejčastěji prostřednictvím přednášek a besed na středních školách.
- Osobní prezentace programu a využívání školního mailu.
- Osobní návštěva vysokých škol, nejčastěji studenti 1. – 3. ročníku psychologie a pedagogické fakulty.
- Formou propagačních přednášek na školách, letáky na školách a jiných místech.
- Koordinátor chodí do tříd (3. a 4. ročníků středních škol), kde studenty přímo oslovuje. Velmi dobrá je spolupráce se studenty gymnázií a střední zdravotnické školy. Program propagujeme také v místním tisku, kde nám vychází článek o náboru. Na základě tohoto článku se nám také hlásí zájemci o dobrovolnictví.
- Krátké vstupy do výuky prvních a druhých ročníků pedagogické fakulty a zdravotně sociální fakulty, letáky a propagační materiály

na všech vysokoškolských kolejích, fakultách, v menze, osobním jednáním – známi a kamarádi dobrovolníků.

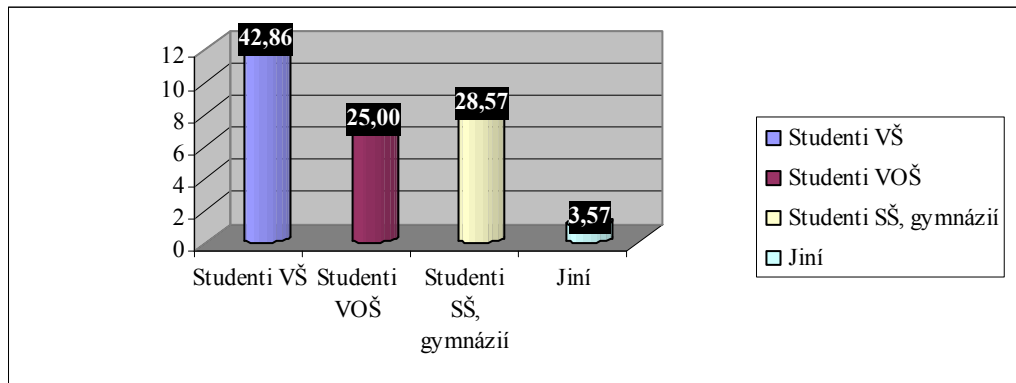
- Dobrovolníci se rekrutují zejména z řad studentů středních a vysokých škol. Na ty se cíleně zaměřujeme prostřednictvím mediálních kampaní a následných interaktivních seminářů.
- Letáčky, propagační plachty (na školách, VŠ kolejích, MHD, v čajovnách, divadlech, sportovních střediscích,...).
- Info na webech – jak na našem, tak např. www.dobrovolnik.cz, dále informování veřejnosti např. v rámci Veletrhu sociálních služeb, Křesadla.
- Oslovení dřívějších zájemců mailem či telefonem.

Otázka č. 8: **Dobrovolníky v Programu Pět P jsou převážně:**

Tabulka 6 - Pohlaví dobrovolníků

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Studenti VŠ	12	42,86
Studenti VOŠ	7	25,00
Studenti SŠ, gymnázií	8	28,57
Jiní	1	3,57
Celkem	28	100,00

Graf 6 - Pohlaví dobrovolníků

Prostřednictvím této otázky jsem chtěla zjistit, kdo se obvykle stává dobrovolníkem Programu Pět P a zda výrazně převládá určitý okruh lidí, kteří se v dobrovolnictví angažují více než jiní. Respondenti mohli zvolit více odpovědí a rovněž jim byla dána možnost využít variantu „jiní“.

12 respondentů (42,86 %) uvedlo, že dobrovolníci jsou převážně studenti vysokých škol. 7 respondentů (25,00 %) označilo možnost „studenti vyšších odborných škol“ a 8 respondentů (28,57 %) si myslí, že dobrovolníky se stávají studenti středních škol a gymnázií. Možnost „jiní“ zvolil 1 respondent (3,57 %), který uvedl, že se snaží o získání dobrovolníků z řad starší věkové skupiny.

Z výsledků tedy vyplývá, že výrazně nepřevládá ani jedna skupina, obecně však lze konstatovat, že dobrovolníky se skutečně stávají výhradně studenti. Tato skutečnost je celkem pochopitelná, protože studenti mají relativně dostatek času

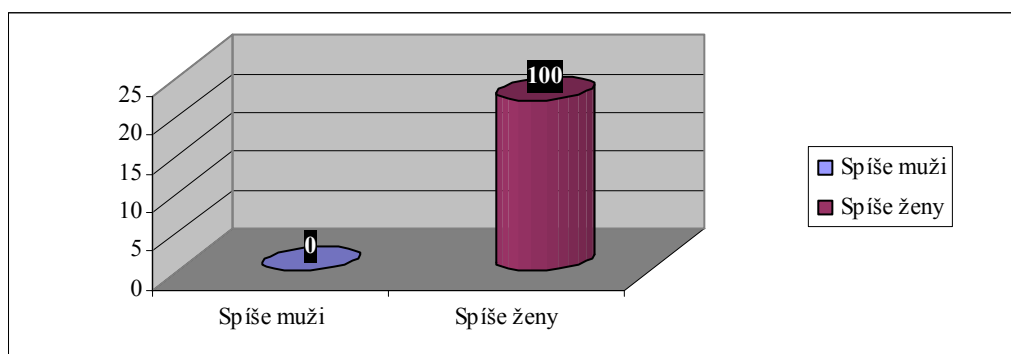
a možností se v programech tohoto typu realizovat, na rozdíl od jiných, kteří mají rodičovské, pracovní a další povinnosti. Na druhou stranu by však možná bylo přínosné a pro některé děti vhodnější, kdyby se v programu kromě studentů, angažovali rovněž mladí lidé kolem třiceti let, kteří ještě případně nezaložili vlastní rodiny. Tento vztah by mohl být vzájemně obohacující a pro tyto „starší dobrovolníky“ by mohl být i dobrou příležitostí vyzkoušet si, jak jednat s dětmi jako potencionální rodiče.

Otázka č. 9: **Dobrovolníky se stávají:**

Tabulka 7 - Pohlaví dobrovolníků

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Spíše muži	0	0,00
Spíše ženy	22	100,00
Celkem	22	100,00

Graf 7 - Pohlaví dobrovolníků

Cílem této otázky bylo získat informace o tom, zda jsou v Programu Pět P zapojeni více mužští dobrovolníci anebo dominují dobrovolnice.

Na položenou otázku odpovědělo všech 22 respondentů (100 %) shodně a to, že se dobrovolníky stávají spíše ženy. Samozřejmě to neznámá, že mezi dobrovolníky Programu Pět nejsou také muži. Dalo by se však říci, že je to spíše ojedinělé a aktivní účast v programu je tak spíše dominantou žen.

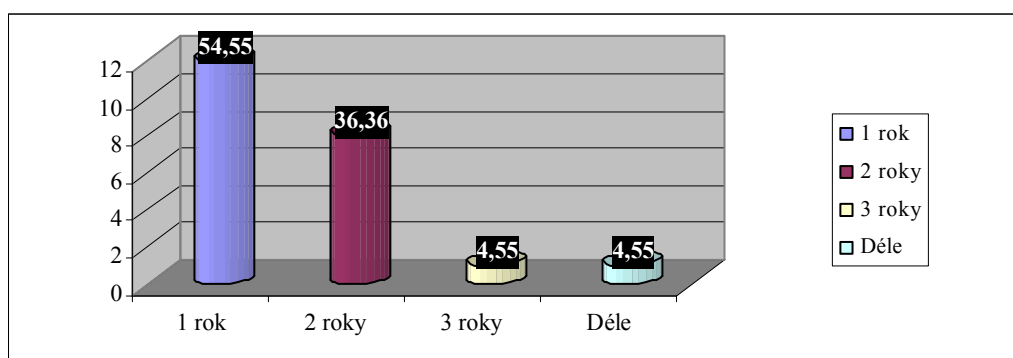
Z vlastní zkušenosti mě tento výsledek nepřekvapil. Domnívám se, že důvodem menší účasti mužů obecně v oblasti dobrovolnictví spočívá v tom, že muži mají odlišné zájmy a spíše preferují aktivity, kde mohou podat určitý výkon a prokázat tak svou „mužnost“. Ženy jsou oproti tomu mnohem citlivější a mají v sobě více zakořeněnou potřebu chránit, pečovat a pomáhat potřebným. To však neznamená, že by se muži v dobrovolnictví realizovat nemohli či neměli. Naopak si myslím, že by bylo pro celý program jen přínosem, kdyby se do něj zapojilo více mužů, kteří by sebou přinesli jiný úhel pohledu, jiný přístup a jiné způsoby jednání než se kterými se setkáváme u žen.

Otázka č. 10: **Dobrovolníci obvykle zůstávají v programu zapojení po dobu:**

Tabulka 8 - Délka zapojení dobrovolníků

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
1 rok	12	54,55
2 roky	8	36,36
3 roky	1	4,55
Déle	1	4,55
Celkem	22	100,00

Graf 8 - Délka zapojení dobrovolníků

Tuto otázku jsem položila zcela záměrně, protože mě osobně velmi zajímala a vystavěla jsem na ní i jednu ze svých hypotéz. Cílem bylo zjistit, jaká je průměrná „životnost“ vztahu dobrovolníka a dítěte.

12 respondentů (54,55 %) odpovědělo, že obvyklá délka trvání tohoto vztahu je jeden rok. 8 respondentů (36,36 %) se domnívá, že vztah nejčastěji trvá po dobu dvou let a 1 respondent (4,55 %) označil jako možnost délky trvání tři roky. Pouze 1 z respondentů (4,55 %) pak uvedl, že vztah trvá déle.

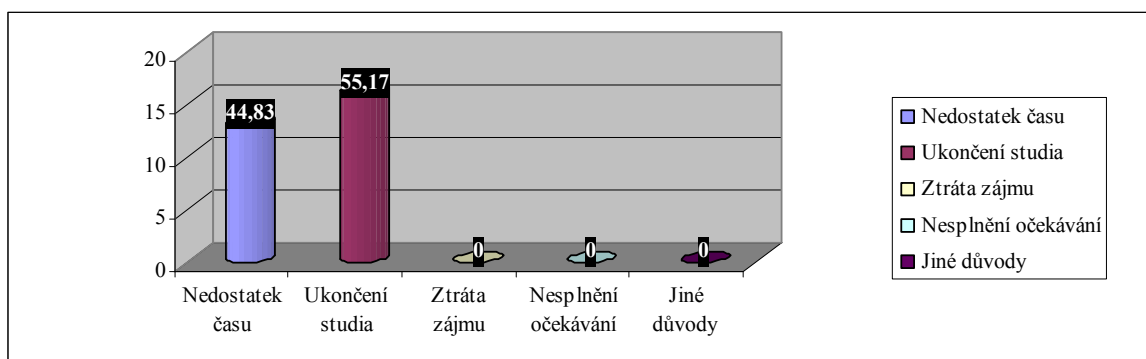
S těmito výsledky jsem částečně počítala, protože jsem to konfrontovala se svou vlastní zkušeností. Proto jsem také předpokládala a v druhé hypotéze si stanovila, že obvyklá délka trvání vztahu mezi dobrovolníkem a dítětem je jeden rok. Získanými údaji se mi tak moje hypotéza potvrdila. Otázkou je, proč tyto vztahy trvají většinou „pouze“ jeden rok. Odpověď na tuto otázku jsem hledala prostřednictvím položení následující otázky.

Otázka č. 11: **Nejčastějším důvodem ukončení účasti v Programu Pět P ze strany dobrovolníka je:**

Tabulka 9 - Důvod ukončení účasti

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Nedostatek času	13	44,83
Ukončení studia	16	55,17
Ztráta zájmu	0	0,00
Nesplnění očekávání	0	0,00
Jiné důvody	0	0,00
Celkem	29	100,00

Graf 9 - Důvod ukončení účasti

Důvody, které vedou dobrovolníka k ukončení jeho účasti v programu, mohou být různé. Proto jsem neuvedla, kolik z nabízených možností mohou respondenti označit. Mohli tak zvolit více variant a rovněž byla dána k dispozici alternativa „jiné důvody“, kde mohli respondenti tyto důvody blíže specifikovat.

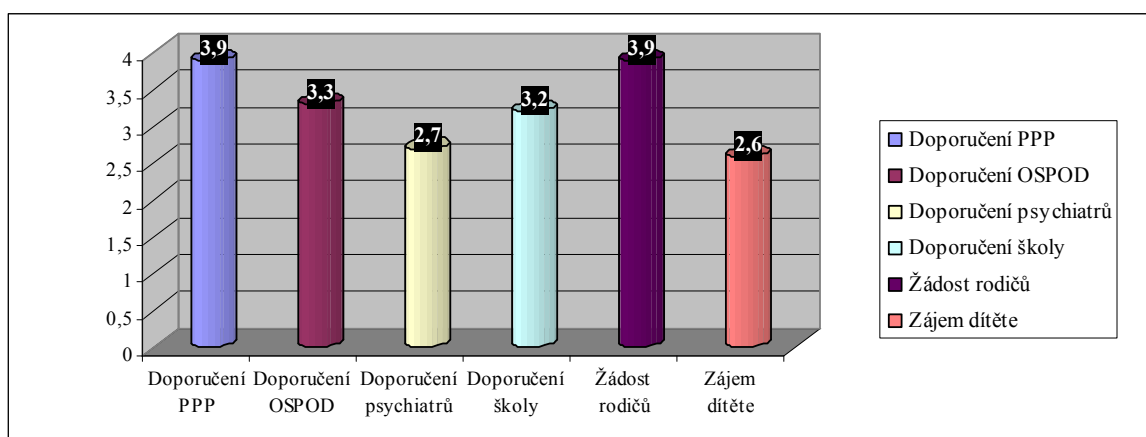
16 respondentů (55,17 %) uvedlo, že důvodem ukončení aktivního se podílení dobrovolníka na programu je jeho ukončení studia. 13 respondentů (44,83 %) zvolilo možnost „nedostatek času“. Další uvedené možnosti jako „ztráta zájmu, nesplnění očekávání a jiné důvody“ nevyužil ani jeden respondent. V odpovědích tedy dominovaly první dvě možnosti.

Otázka č.12 Děti jsou do Vašeho Programu Pět P zařazeny na základě:

Tabulka 10 - Způsob zařazení dětí do programu

Varianty odpovědí	Průměrná hodnota četnosti způsobu
Doporučení PPP	3,9
Doporučení OSPOD	3,3
Doporučení psychiatrů	2,7
Doporučení školy	3,2
Žádost rodičů	3,9
Zájem dítěte	2,6

Graf 10 - Způsob zařazení dětí do programu

Pro tuto otázku jsem vědomě zvolila formu škálování, abych stanovila nejčastější a nejméně častý způsob zařazení dětí do programu v rámci jednotlivých dobrovolnických center. Respondenti označovali jednotlivé možnosti číslicí od jedné do šesti, přičemž číslice 1 vyjadřovala nejméně častý způsob a číslice 6 nejčastější způsob. Získané odpovědi jsem u každé položky sečetla a vytvořila aritmetický průměr. Tímto způsobem jsem dostala průměrné hodnoty četnosti způsobu, které jsou výše uvedené v tabulce a grafu.

Z dosažených výsledků vyplývá, že nejčastějším způsobem, na základě kterého jsou děti do programu zařazovány, jsou žádosti rodičů a doporučení PPP

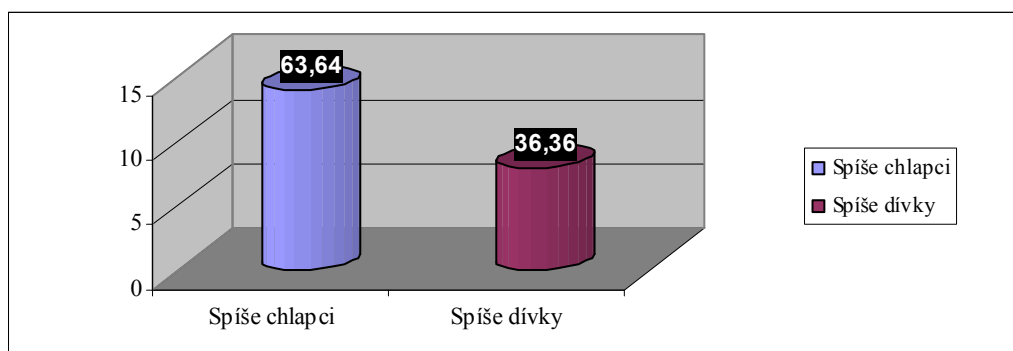
(pedagogicko-psychologických poraden) s výslednou hodnotou 3,9. Druhé místo zaujala možnost „doporučení OSPOD“, jejíž výsledná hodnota byla 3,3. Na třetím místě se nachází doporučení školy s hodnotou 3,2. Čtvrté místo patří možnosti „doporučení dětských psychiatrů“ s dosaženou hodnotou 2,7. Nejméně častým způsobem je zájem samotného dítěte s výslednou hodnotou 2,6.

Otázka č. 13: **Do Programu Pět P jsou zařazeni:**

Tabulka 11 - Pohlaví dětí

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Spíše chlapci	14	63,64
Spíše dívky	8	36,36
Celkem	22	100,00

Graf 11 - Pohlaví dětí

Tuto otázku jsem zvolila proto, abych se dozvěděla, jaká je souvislost mezi pohlavím a účastí v programu nejen na straně dobrovolníků, ale i na straně samotných dětí. Takto položenou otázkou jsem chtěla také získat podklady pro stanovenou hypotézu č. 1.

Zjištěné výsledky byly následující: 14 respondentů (63,64 %) uvedlo, že v Programu Pět P jsou zařazeni spíše chlapci a 8 dotazovaných (36,36 %) odpovědělo, že naopak jsou zde zařazeny spíše dívky. Z výsledků lze tedy

jednoznačně usuzovat, že v současnosti jsou do Programu Pět P více zařazeni chlapci než dívky.

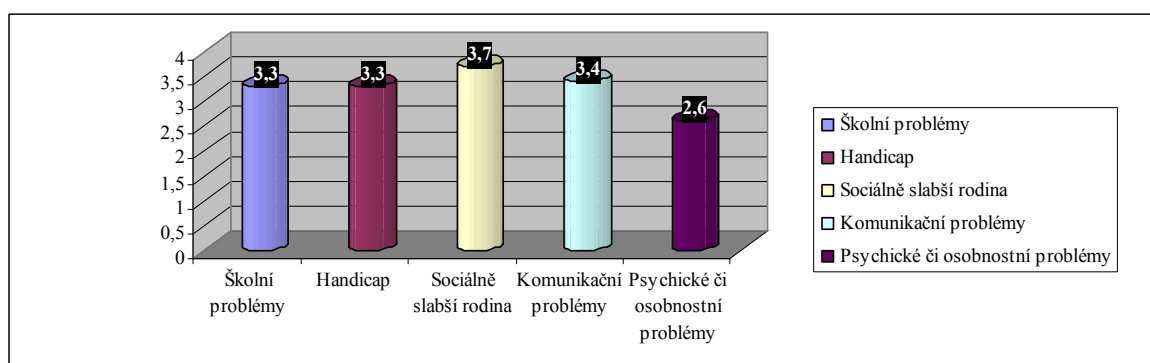
Tato skutečnost mě celkem překvapila. Částečně možná proto, že mě ovlivnily výsledky týkající se otázky č. 9, které potvrzovaly „nadvládu“ ženských dobrovolnic. Podvědomě jsem zřejmě očekávala, že i u této otázky budou dosažené výsledky obdobné. Opak je tedy pravdou a nabízí se otázka, čím to je, že jsou v programu zapojeni spíše chlapci. Domnívám se, že jedním z možných důvodů, by mohla být skutečnost, že chlapci jsou většinou více „problémoví, divočejší a neovladatelnější.“ Samozřejmě se nejedná o psané pravidlo a je to tedy velmi individuální.

Otázka č. 14: Děti jsou zapojeny do Programu Pět P, protože:

Tabulka 12 - Důvody zapojení dětí do programu

Varianty odpovědí	Průměrná hodnota četnosti důvodu
Školní problémy	3,3
Handicap	3,3
Sociálně slabší rodina	3,7
Komunikační problémy	3,4
Psychické či osobnostní problémy	2,6

Graf 12 - Důvody zapojení dětí do programu

V případě této otázky jsem opět použila formu škálování, abych si prostřednictvím získaných odpovědí udělala představu o tom, co je nejčastějším a naopak nejméně častým důvodem zařazení dětí do programu. Respondenti měli i tentokrát k dispozici číslice od jedné do pěti, pomocí nichž označovali jednotlivé možnosti. Číslice jedna znamenala nejméně častý důvod a číslice pět nejčastější důvod. Zaznamenané údaje jsem opět u jednotlivých položek sečetla a vypočítala aritmetický průměr, abych získala průměrné hodnoty četnosti důvodu.

Z výsledků vyplynulo, že nejčastějším důvodem zapojení se dětí do programu je fakt, že pochází ze sociálně slabší rodiny. Tato možnost dosáhla výsledné hodnoty 3,7. Na druhém místě jsou komunikační problémy s hodnotou 3,4. Třetí místo společně zaujímají dvě možnosti a to handicap a školní problémy s dosaženou

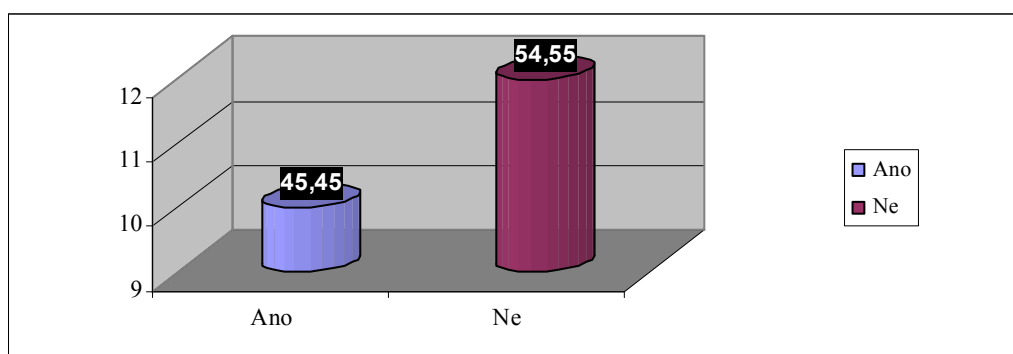
hodnotou 3,3. Nejméně častým důvodem, který vede k zařazení dětí do programu, je možnost „psychické či osobnostní problémy“, která dosáhla výsledné hodnoty 2,6.

Otázka č. 15: Jsou ve Vašem Programu Pět P zapojeny rovněž děti z etnických skupin a národnostních menšin. Pokud ano, o které etnické skupiny a národnostní menšiny se jedná?

Tabulka 13 - Děti jiných etnik či národností

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Ano	10	45,45
Ne	12	54,55
Celkem	22	100,00

Tabulka 13 - Děti jiných etnik či národností

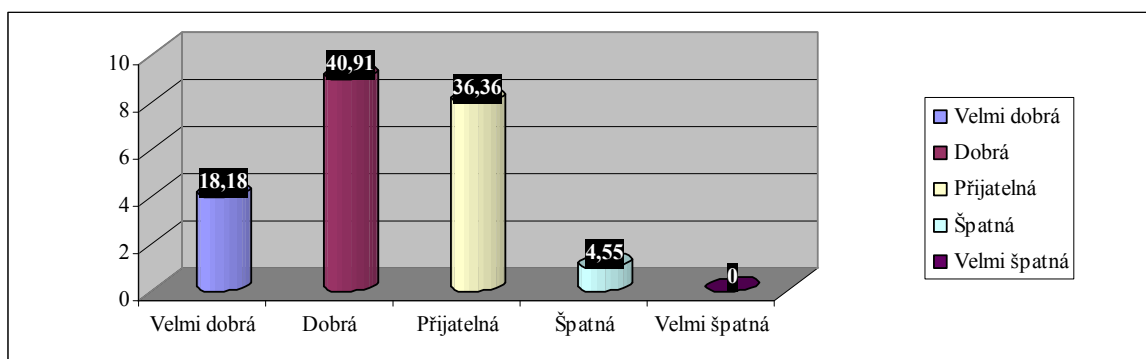
Cílem této otázky bylo zjistit, zda jsou v Programu Pět P běžně zapojeny i děti pocházející z etnických skupin či národnostních menšin anebo je to naopak pouze výjimečná situace. Na položenou otázku odpovědělo 12 respondentů (54,55 %) záporně a odpověď zbývajících 10 respondentů (45,45 %) tedy byla kladná. Respondenti odpovídající kladně v drtivé většině uvedli, že se jedná o děti pocházející z romské národnostní menšiny. V ojedinělých případech se objevily odpovědi, že jsou do programu zařazeny i ruské, ukrajinské a vietnamské děti. Jeden respondent uvedl, že se jedná také o děti ze smíšených manželství, která jsou uzavírána s cizinci z různých zemí.

Otázka č. 16: **Spolupráce s rodiči (zákonnými zástupci) dětí zapojených do Programu Pět P je na:**

Tabulka 14 - Úroveň spolupráce s rodiči

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Velmi dobrá	4	18,18
Dobrá	9	40,91
Přijatelná	8	36,36
Špatná	1	4,55
Velmi špatná	0	0,00
Celkem	22	100,00

Graf 14 - Úroveň spolupráce s rodiči

Prostřednictvím této otázky jsem se chtěla dozvědět, jaká je kvalita spolupráce rodičů dětí a jak tedy pracovníci center hodnotí vzájemné vztahy vyplývající z jednání s rodiči. 9 respondentů (40,91 %) odpovědělo, že spolupráce je na dobré úrovni. 8 respondentů (36,36 %) shledalo spolupráci jako přijatelnou a 4 respondenti (18,18 %) zvolili možnost „velmi dobrá úroveň.“ Pouze 1 z dotazovaných (4,55 %) odpověděl, že spolupráce je na špatné úrovni a nikdo z respondentů se nerozhodl pro variantu „velmi špatná úroveň.“

Z výsledků lze tedy usuzovat, že pracovníci dobrovolnických center spolupráci rodičů považují za celkem uspokojující, i když zde existují určité rezervy a situace by samozřejmě mohla být lepší. Domnívám se, že je to velmi individuální.

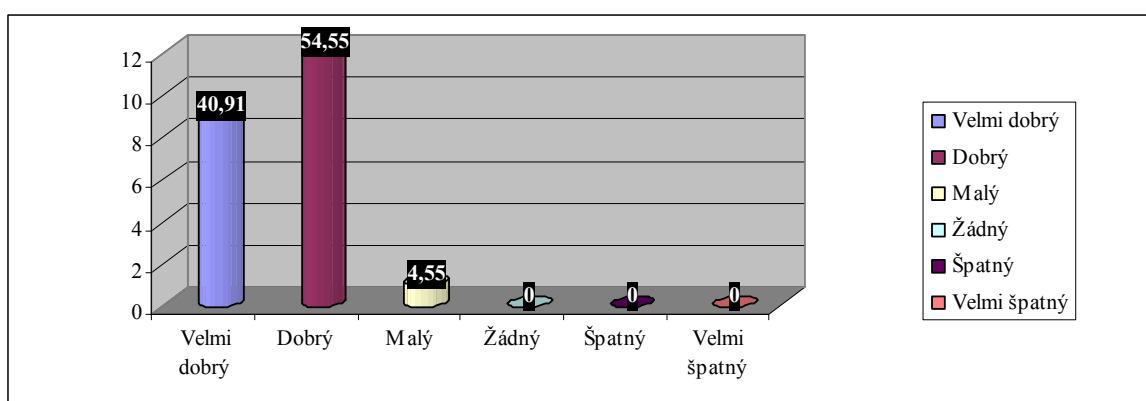
Někteří rodiče mohou projevovat skutečný zájem o to, co se děje s jejich dítětem a intenzivně se informovat o všem, co s tímto programem souvisí. Na druhou stranu zde mohou být rodiče, kteří v tomto zaujímají lhostejný postoj a program pro ně může být jen místem, kde mohou své dítě na chvíli „odložit.“ Tento přístup se samozřejmě odrazí na kvalitě vzájemné komunikace a spolupráce.

Otázka č. 17: **Většinou se setkáváme s tím, že kontakt s dobrovolníkem má na sociální a citový vývoj dítěte:**

Tabulka 15 - Vliv dobrovolníka na dítě

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Velmi dobrý	9	40,91
Dobrý	12	54,55
Malý	1	4,55
Žádný	0	0,00
Špatný	0	0,00
Velmi špatný	0	0,00
Celkem	22	100,00

Graf 15 - Vliv dobrovolníka na dítě

Na základě této otázky jsem chtěla zjistit, zda dobrovolník svou přítomností v životě dítěte výrazně ovlivňuje jeho vývoj. Zajímala jsem se tedy o to, do jaké míry, dle názoru pracovníků dobrovolnických center, ovlivňují dobrovolníci své

svěřence. 12 respondentů (54,55 %) odpovědělo, že kontakt s dobrovolníkem má na vývoj dítěte dobrý vliv. 9 respondentů (40,91 %) bylo toho názoru, že dobrovolník má na dítě velmi dobrý vliv a pouze 1 respondent (4,55 %) uvedl, že tento kontakt má na dítě malý vliv. Další nabízené možnosti „žádný vliv“, „špatný vliv“ a „velmi špatný vliv“ nebyly využity ani jedním respondentem.

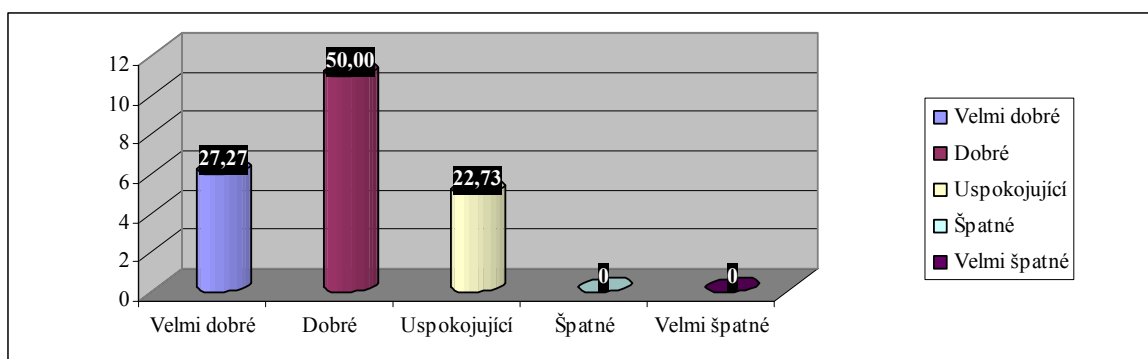
Odpovědi pracovníků tak byly převážně kladné, z čehož lze usuzovat, že dobrovolník sehrává skutečně podstatnou roli při sociálním a citovém vývoji svého „malého kamaráda.“ Těmito dosaženými výsledky se mi tak rovněž částečně potvrdila třetí stanovená hypotéza, ve které jsem předpokládala, že program má na dítě dobrý vliv.

Otázka č. 18: **Při realizaci Programu Pět P jsme doposud zaznamenali:**

Tabulka 16 - Výsledky Programu Pět P

Varianty odpovědí	Počet respondentů	(%)
Velmi dobré	6	27,27
Dobré	11	50,00
Uspokojující	5	22,73
Špatné	0	0,00
Velmi špatné	0	0,00
Celkem	22	100,00

Graf 16 - Výsledky Programu Pět P

Tuto otázku jsem položila, abych získala další podklady pro svou třetí hypotézu a mohla ji tak vyvrátit nebo potvrdit. Cílem bylo zjistit, jakých výsledků centra dosahují v souvislosti s realizací Programu Pět P. 11 respondentů (50,00 %) odpovědělo, že při realizaci programu zaznamenali dobré výsledky, zatímco 6 respondentů (27,27 %) zvolilo možnost „velmi dobré výsledky.“ 5 respondentů (22,73 %) považuje prozatímní výsledky za uspokojující. Další varianty „špatné výsledky“ a „velmi špatné výsledky“ již nebyly zvoleny ani jedním z dotazovaných.

Ze získaných odpovědí tedy vyplývá, že Program Pět P vykazuje relativně dobré výsledky a žádný z respondentů nemůže říci, že by program vedl k vyložení špatným výsledkům. Z toho tedy usuzuji, že se mi má třetí hypotéza potvrdila a že Program Pět P lze skutečně označit za efektivní a pozitivní preventivní program.

Otázka č. 19: Program Pět P je dle mého názoru:

Poslední otázku jsem zvolila záměrně otevřenou, aby se respondenti mohli zcela svobodně vyjádřit a abych tak získala od pracovníků autentické názory a postoje, které zauímají k Programu Pět P. Z uvedených odpovědí jsem vybrala několik následujících, které mě nejvíce zaujaly:

- Samotná podstata Programu Pět P a tím pádem program samotný nemá v naší zemi vybudovanou tradici. Lidé jsou spíše odmítaví, neboť nevědí, jakou službu si pod tímto programem mají představit. Jsou spíše zvyklí na kolektivní aktivity v podobě různých zájmových organizací. Domnívám se však, že program je dobrým rozšířením nabídky práce s dítětem a inovativní právě v tom, že se jedná o individuální práci. Co se týče dobrovolníků, domnívám se, že má dobrý vliv na rozvoj občanských ctností.
- Program Pět P je jednou z důležitých doplňujících služeb na podporu ohrožených dětí.
- Při pochopení a spolupráci všech institucí podílejících se na pomoci při vývoji dítěte je Program Pět P pro dítě výbornou šancí a nadějí.
- Program je prospěšný nejen dětem a dobrovolníkům, ale v širším úhlu pohledu i celé společnosti.
- Velmi dobrý a potřebný program, o který by se mělo dbát a více se pokoušet o jeho rozvoj a šíření mezi potencionální klienty.
- Přínosný, podpůrný program, jehož dílčími úkoly je posílení sociální dovednosti dítěte v každodenním životě, zvýšení schopnosti aktivního trávení volného času. Nabízí odlišný model fungování v sociálním prostředí skrze vztahy s dobrovolníkem a zvyšuje schopnost orientace v dané situaci a posiluje jejich samostatnost při jejím řešení.

Z výše uvedených odpovědí lze tedy konstatovat, že pracovníci jednotlivých dobrovolnických center mají všeobecně kladný názor na Program Pět P a většinou ho shledávají jako velmi přínosný a potřebný.

2.5 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1

V první hypotéze jsem předpokládala, že se do Programu Pět P více zapojují ženy než muži. Hypotéza se mi částečně potvrdila, protože na otázku č. 9 odpověděli všichni respondenti shodně a to, že se dobrovolníky tohoto programu stávají spíše ženy. Z toho lze usuzovat, že se v Programu Pět P skutečně více setkáváme se ženami.

Pokud se však na účast ženského či mužského pohlaví v Programu Pět P podíváme z pozice zařazeného dítěte, situace je opačná. Na otázku č. 13 totiž větší polovina respondentů odpověděla, že do programu jsou zapojeni spíše chlapci.

Stanovená hypotéza tedy nebyla vyvrácena, ale ani potvrzena.

Hypotéza č. 2

V této hypotéze jsem předpokládala, že obvyklá délka trvání dvojice dobrovolníka a dítěte je jeden rok. K potvrzení či vyvrácení hypotézy sloužila otázka č. 10, ve které jsem se respondentů ptala, po jakou dobu obvykle dobrovolníci zůstávají zapojeni v Programu Pět P. Více jak polovina respondentů odpověděla, že dobrovolníci v programu setrvávají obvykle jeden rok.

Má hypotéza se tedy v tomto případě potvrdila.

Hypotéza č. 3

Ve své poslední hypotéze jsem předpokládala, že Program Pět P je shledáván jako efektivní a pozitivní preventivní program, který má na děti dobrý vliv. K ověření pravdivosti hypotézy sloužily otázky č. 17, 18 a částečně i otázka č. 19.

U otázky č. 17 jsem se ptala, jaký má kontakt s dobrovolníkem vliv na sociální a citový vývoj dítěte. 54,55 % respondentů odpověděla, že má tento kontakt dobrý vliv a 40,91 % respondentů se domnívá, že je tento vliv velmi dobrý.

V otázce č. 18 jsem se zajímala o výsledky, které byly dosaženy v průběhu realizace Programu Pět P. Polovina respondentů uvedla, že zaznamenali dobré výsledky a 27,27 % respondentů považuje tyto výsledky za velmi dobré.

Otázku č. 19 jsem zvolila jako otevřenou a chtěla jsem s její pomocí získat názory na Program Pět P z pohledu pracovníků dobrovolnických center. Z uvedených odpovědí vyplynulo, že většina respondentů považuje tento program za přínosný, potřebný a tedy i pozitivní a jejich názory na něj byly z větší části kladné.

Na základě zjištěných faktů se mi tak stanovená hypotéza potvrdila.

3 ZÁVĚR

Ve své absolventské práci jsem se snažila nastínit takovou podobu Programu Pět P, v níž je realizován v podmínkách České republiky. Zabývala jsem se proto historickými okolnostmi jeho vzniku, jeho charakteristikou, ale i postavením, významem a úlohami osob, které jsou zapojeny do tohoto programu. Rovněž jsem se pokusila objektivní formou reprezentovat přednosti, ale i rizika programu a také způsob, kterým lze zhodnotit jeho efektivitu. Cílem teoretické části této práce tedy bylo popsat jednotlivé kroky, které je třeba učinit k realizaci Programu Pět P.

Jak jsem již uvedla v úvodu, osobně se tomuto programu věnuji již třetím rokem, a proto jsem samotný závěr teoretické části doplnila i o svou vlastní zkušenost. Chtěla jsem tak mimo jiné prezentovat vlastní pohled a vyjádřit své názory, které zastávám v souvislosti s tímto programem.

Zpracování teoretické části se pro mě sice stalo poměrně dlouhodobou záležitostí, která si vyžádala mnoho času a práce. Na druhou stranu jsem však získala řadu informací a poznatků o tomto programu a pronikla hlouběji do jeho podstaty. Určitou překážkou, s níž jsem se potýkala při zpracování teoretické části, byla dostupnost potřebných zdrojů informací. K tématu dobrovolnictví a zvláště pak k samotnému Programu Pět P v podstatě neexistují žádné oficiální publikace. Proto jsem především vycházela z interních publikací, různých brožur a sborníků. Řadu informací jsem také musela vyhledávat s pomocí internetu.

Cílem praktické části bylo zjistit, jakým způsobem je realizován v současnosti Program Pět P v České republice a to zejména v podmínkách jednotlivých dobrovolnických center. Zajímala jsem se nejen o samotnou podstatu realizace programu, ale i o názory, postoje a postřehy pracovníků, kteří v centrech působí a jsou tedy určitým způsobem spojeni s Programem Pět P. Kromě toho jsem chtěla zjistit, jakých výsledků program dosahuje a jaký má vliv na děti.

Z výzkumu, který byl proveden na základě dotazníkového šetření, vyplynulo, že větší část dotazovaných respondentů je se současnou podobou a způsobem realizace Programu Pět P relativně spokojena. Většina z nich má kladný názor na tento program a většinou ho shledává jako velmi přínosný a potřebný. Negativní stránku v souvislosti s tímto programem spatřují v oblasti financování, kde stále

existují jisté rezervy. Všichni dotazovaní se rovněž domnívají, že v Programu Pět P se realizují spíše ženy, naopak ale větší část respondentů uvedla, že do programu bývají zařazováni spíše chlapi.

Dotazníkové šetření rovněž naznačilo, že kontakt s dobrovolníkem, zprostředkovaný Programem Pět P, má na děti pozitivní vliv. Program jako takový tedy dle mínění respondentů dosahuje dobrých výsledků a u veřejnosti a dalších osob zainteresovaných v programu vzbuzuje kladný ohlas. Co se týče dobrovolníků, výzkum ukázal, že dobrovolnictví je doménou studentů, na které se právě nejvíce zaměřuje pozornost koordinátorů, kteří se snaží získávat do programu stále nové dobrovolníky. Ti s dítětem vytváří dvojici většinou po dobu jednoho roku až dvou let. Nejčastějším důvodem ukončení jejich účasti v Programu Pět P pak bývá ukončení studia nebo nedostatek času.

Prostřednictvím výzkumu jsem tedy získala řadu informací a seznámila jsem se s mnoha zajímavými názory a postřehy prezentovanými respondenty.

Při samotné realizaci výzkumu jsem se setkala s poměrně vstřícným přístupem pracovníků dobrovolnických center. Na druhou stranu jsem však byla konfrontována i se značnou neochotou některých respondentů spolupracovat na výzkumu, což se promítlo také v nízké návratnosti dotazníků. Předpokládala jsem, že jsou respondenti často pracovní vyčerpáni a potýkají se s nedostatkem času. Proto jsem respondentům ponechala relativně dostatečné množství času k vyplnění dotazníků, případně jsem je i opakovaně oslovila. Přesto někteří z respondentů žádným způsobem nereagovali. Domnívám se však, že návratnost byla do značné míry ovlivněna zvolenou formou distribuce dotazníků. Jsem však přesvědčena, že kdybych se mohla s respondenty setkat osobně, dosažený výsledek by byl jiný.

Díky své absolventské práci jsem se i přes úskalí, která mě při jejím zpracování občas doprovázela, dozvěděla řadu nových, zajímavých a podnětných informací o realizaci Programu Pět P. Osobně to pokládám za velmi přínosné, protože i přes mou tříletou účast v tomto programu, jsem až zpracováním této práce zcela pochopila, co vše se skrývá za „Programem Pět P.“ I proto bych byla ráda, kdyby má práce aspoň trochu přispěla k informovanosti o tomto programu a snad se i stala inspirací pro další studenty, kteří budou psát své závěrečné práce.

4 SEZNAM LITERATURY

HOUŠŤOVÁ, L. *Realizace a výsledky Programu Pět P v regionu: absolventská práce*. Kroměříž: VOŠPgS a SPgŠ, 2001. 59 l., 26 l. příl. Vedoucí absolventské práce Dagmar Cruzová

PLODKOVÁ, B. *Program Pět P a jeho realizace v Českých Budějovicích: ročníková práce*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Fakulta zdravotně sociální, 2000. 36 s., 5 l. příl. Vedoucí ročníkové práce Renata Neubauerová

ŠMEHLÍKOVÁ, D. *Využití programu „Pět P“ v prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže: absolventská práce*. Kroměříž: VOŠPgS a SPgŠ, 2000. 54 l., 25 l. příl. Vedoucí absolventské práce Dagmar Cruzová

METODICKÝ MATERIÁL

10 let rozvoje dobrovolnictví – rehabilitace občanských ctností. Sborník konference. 1. vyd. Kroměříž: Klub UNESCO a Praha: HESTIA – NDC, 2008. 94 s.

ČERNÁ, L., KOHOUTKOVÁ, A. a SOZANSKÁ, O. *Manuál Programu Pět P v České republice*. Praha: 2004. 36 s.

Dobrovolníci – obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci. Publikace pro Koalici dobrovolnických iniciativ. Praha: HESTIA – NDC, 2001. 24 s.

Dokumentace dobrovolnických center. Studijní materiály pro kurz koordinátorů a dobrovolníků. Praha: HESTIA, 2007. 73 s.

SOZANSKÁ, O. *Z historie Programu Pět P v České republice*. Příloha časopisu Archa, 2003, no. 1. ISSN: 1212-5016

INTERNETOVÉ ZDROJE

About the organization. [online]. [cit. 2008-10-12]. Dostupné z:
<<http://www.bigbrothers.org.il/len/apage/16664.php>>

About Us – Who We Are. [online]. [cit. 2008-10-10]. Dostupné z:
<<http://www.bbbsi.org/about/>>

About Us. [online]. [cit. 2008-10-11]. Dostupné z:
<<http://www.bigbrothersbigsisters.org.au/about-us/>>

About us. [online]. [cit. 2008-10-12]. Dostupné z:
<http://www.bbbs.org/site/c.diJKKYPLJvH/b.1539781/k.4319/Mentors__The_Largest_Youth_Mentoring_Programs_from_Big_Brothers_Big_Sisters.htm>

BBBSR: Who are we and what do we do? [online]. [2008-10-11]. Dostupné z:
<<http://www.bbbs-rotterdam.nl/english.html>>

Big Brothers Big Sisters of Ireland. [online]. [cit. 2008-10-11]. Dostupné z:
<<http://bbbsireland.ie/aboutus.php?id=5>>

Big Brothers Big Sisters of South Africa. [online]. [cit. 2008-10-12]. Dostupné z:
<<http://www.bbssa.org.za/about/index.html>>

History of BBBS. [online]. [cit. 2008-10-10]. Dostupné z:
<<http://www.bbbsi.org/historybbbs/>>

Informace o Hestii. [online]. [cit. 2008-10-27]. Dostupné z:
<<http://www.hest.cz/ndc.shtml>>

Kdo jsou dobrovolníci? [online]. [cit. 2008-10-31]. Dostupné z:
<http://www.dobrovolnik.cz/l_lide.shtml>

O Programu Pět P pro učitele, výchovné poradce, psychology, lékaře a další zájemce. [online]. [cit. 2008-10-30]. Dostupné z: <http://www.hestia.ecn.cz/5p.shtml>

Our Background And History. [online]. [cit. 2008-10-11]. Dostupné z: http://www.bbbs.bm/bbbs_bda_background_and_history.htm

Our Mission. [online]. [cit. 2008-10-12]. Dostupné z: <http://www.bigbrothersbigsisters.ca/en/Home/AboutUs/ourmission.aspx>

Pravidla dobrovolnického programu. [online]. [cit. 2008-11-9]. Dostupné z: http://www.hest.cz/ruzne/Adra_skoleni_dobrovolniku.pdf

Program Pět P. [online]. [cit. 2008-10-27]. Dostupné z: <http://www.petp.hest.cz/index.php?sekce=6>

Stanovy občanského sdružení Asociace Pět P v ČR. [online]. [cit. 2008-11-30]. Dostupné z: <http://www.petp.cz/index.html>

TOŠNER, Jiří. *Implementace a evaluace Programu Pět P v ČR.* [online]. [cit. 2008 -10-30]. Dostupné z: http://www.hest.cz/5p_5.shtml

5 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Dotazník

Příloha 2 – Dohoda o spolupráci na Programu Pět P (se supervizorem)

Příloha 3 – Ukončení dohody o spolupráci na Programu Pět P

Příloha 4 – Dotazník pro zájemce o dobrovolnictví v Programu Pět P

Příloha 5 – Osnova životopisu

Příloha 6 – Údaje pro potřeby Programu Pět P – dítě a zákonní zástupci

Příloha 7 – Dohoda o spolupráci na Programu Pět P (se zákonným zástupcem dětí)

Příloha 8 – Dohoda o spolupráci na Programu Pět P (s dobrovolníkem)

Příloha 9 – Zápis ze schůzky

Příloha 10 – Osvědčení Big Brothers Big Sisters International

Příloha 1

DOTAZNÍK

Vážený respondente,

jmenuji se Hana Janečková a jsem studentkou 3. ročníku Vyšší odborné školy pedagogické a sociální v Kroměříži. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, který se týká Programu Pět P, jenž je tématem mé absolventské práce.

Prostřednictvím tohoto dotazníku bych ráda zjistila, jak v současnosti probíhá realizace Programu Pět P v jednotlivých dobrovolnických centrech, jaký je pohled pracovníků center na tento program a jakých výsledků bylo dosaženo v souvislosti s jeho realizací. Dotazník je zcela **anonymní** a bude použit výhradně ke studijním účelům.

Děkuji za Vaše odpovědi i čas, který tomuto dotazníku budete věnovat.

Hana Janečková

Zvolenou odpověď označte tučně. Soubor si následně uložte na Plochu a v příloze mi tento soubor prosím zašlete zpět na adresu: [Hanah.Janeckova@seznam.cz](mailto:HanaH.Janeckova@seznam.cz)

1. Jakým způsobem nejčastěji informujete veřejnost o existenci Programu Pět P? (označte maximálně 2 možnosti)

- a) propagační materiály
- b) přednášky a besedy
- c) internet
- d) tisk
- e) jinou formou.....

2. S jakým ohlasem se u Vás Program Pět P setkává?

- a) kladným
- b) spíše kladným
- c) neutrálním
- d) spíše záporným
- e) záporným

3. Na realizaci Programu Pět P máme:

- a) dostatečné množství financí
- b) přiměřené množství financí
- c) málo financí
- d) nedostatečné množství financí

4. Spolupracujete s ostatními dobrovolnickými centry při realizaci Programu Pět P?

- a) ano, velmi často
- b) občas
- c) výjimečně
- d) vůbec

12. Děti jsou do Vašeho Programu Pět P zařazeny na základě: (označte dle četnosti způsobu : 1 - nejméně častý způsob, 6 - nejčastější způsob)

doporučení pedagogicko-psychologických poraden	
doporučení OSPOD	
doporučení dětských psychiatrů	
doporučení školy	
žádosti rodičů	
zájmu samotného dítěte	

13. Do Programu Pět P jsou zařazeni:

a) spíše chlapeč

b) spíše dívky

14. Děti jsou zapojeny do Programu Pět P, protože: (označte dle četnosti výskytu důvodu: 1 - nejméně častý důvod, 5 - nejčastější důvod)

mají školní problémy	
trpí určitým handicapem	
pochází ze sociálně slabší rodiny	
mají komunikační problémy	
mají psychické či osobnostní problémy	

15. Jsou ve Vašem Programu Pět P zapojeny rovněž děti z etnických skupin a národnostních menšin?

a) ano

b) ne

Pokud ano, o které etnické skupiny se jedná?.....

.....

Pokud ano, o které národnostní menšiny se jedná?.....

.....

16. Spolupráce s rodiči (zákonnými zástupci) dětí zapojených do Programu Pět P je na:

a) velmi dobré úrovni

b) dobré úrovni

c) přijatelné úrovni

d) špatné úrovni

e) velmi špatné úrovni

17. Většinou se setkáváme s tím, že kontakt s dobrovolníkem má na sociální a citový vývoj dítěte:

a) velmi dobrý vliv

b) dobrý vliv

c) malý vliv

d) žádný vliv

e) špatný vliv

f) velmi špatný vliv

18. Při realizaci Programu Pět P jsme doposud zaznamenali:

- a) velmi dobré výsledky
- b) dobré výsledky
- c) uspokojující výsledky
- d) špatné výsledky
- e) velmi špatné výsledky

19. Program Pět P je dle mého názoru:

Příloha 2

DOHODA O SPOLUPRÁCI NA PROGRAMU Pět P uzavřená mezi

HESTIA, o.s.

zaregistrované MV ČR pod č.: II/s-OVS/1-35004/98-R, ze dne 29.3.1999

se sídlem: **Praha 1, Na Poříčí 12, 110 00**

zastoupené: **PhDr. Jiřím Tošnerem**

IČO: **67779751**

(dále jen "HESTIA")

a

jméno:

bytem:

r.č.:

(dále jen "SUPERVIZOR")

čl. I

Vymezení programu **Pět P**

- 1) Program **Pět P** je preventivní volnočasový program pro děti postavený na principu dobrovolného vztahu mezi dítětem a dospělým dobrovolníkem.
- 2) Program **Pět P** v České republice je národní variantou programu Big Brothers/Big Sisters. Tento program je ve střední a východní Evropě podporován z Open Society Institute New York v rámci „Volunteer Development Program“.

Cíl dohody

Cílem dohody je realizace systematické supervize kontaktu a vztahu mezi dítětem a dobrovolníkem v programu **Pět P** a vymezení podmínek, za nichž obě smluvní strany budou při supervizi spolupracovat.

čl. II

Závazky sdružení HESTIA

- 1) HESTIA organizuje pravidelná supervizní setkání dobrovolníků, supervizorů a koordinátorů programu **Pět P** v rámci regionu, dále celostátní setkání spolupracovníků programu a výcviková, obvykle víkendová setkání dobrovolníků.
- 2) HESTIA se zavazuje se supervizorem předem dohodnout termíny pravidelných skupinových supervizí, i dalších aktivit, na kterých je supervizorova účast žádoucí.
- 3) HESTIA poskytne supervizorovi odměnu za supervizní a týmová sezení podle počtu skutečně odpracovaných hodin v měsíci, a to ve výši 400 Kč za jednu hodinu.

čl. III

Závazky SUPERVIZORA

- 1) SUPERVIZOR se zavazuje účastnit se dohodnutých pravidelných supervizních setkání 1x měsíčně, kromě období letních prázdnin, a to v předem dohodnuté termíny v trvání 2 hodin (1,5 hod. vlastní supervize + 0,5 hod. porada týmu).
- 2) SUPERVIZOR se dále zavazuje se účastnit cca 2 - 3x ročně metodického setkání týmu supervizorů.
- 3) SUPERVIZOR se zavazuje omluvit se ze sjednaného termínu supervize, resp. jiné aktivity programu, alespoň jeden týden předem (v případě akutní situace ihned jak bude možno).

čl. IV

Závazky obou smluvních stran

- 1) Obě smluvní strany se zavazují, že se budou navzájem informovat o všech skutečnostech rozhodujících pro realizaci programu **Pět P** tak, aby byl zajištěn nerušený průběh programu.

čl. V

- 1) Tato dohoda je vyhotovena ve dvou exemplářích a nabývá účinnosti dnem podepsání oběma stranami.
- 2) Jakékoliv dodatky a změny této dohody jsou platné pouze po projednání oběma smluvními stranami, včetně písemného stvrzení těchto dodatků a změn.
- 3) Tato dohoda je uzavřena na období od do

V dne

.....
koordinátor/ka programu **Pět P**

.....
supervizor/ka programu **Pět P**

Příloha 3

Ukončení dohody o spolupráci na programu Pět P

HESTIA, o. s. – Národní dobrovolnické centrum

Program Pět P – Poříčí

Zastoupeno (jméno a funkce): Adéla Kohoutková – koordinátor programu Pět P

Se sídlem: Na Poříčí 12, Praha 1, 110 00

IČO: 67779751, zaregistrované MV ČR pod č.: II/s-OVS/1-35004/98-R, ze dne 6.2.1998

(dále jen „HESTIA – NDC“)

a

Dobrovolník (jméno a příjmení):

r.č:

uzavřeli Dohodu o spolupráci na programu Pět P dne

Platnost této dohody vypršela a ukončuje se ke dni

Důvodem ukončení spolupráce je.....

Dobrovolník je nadále vázán mlčenlivostí, ke které se zavázal při podpisu dohody.

Další kontakt dobrovolníka a dítěte je věcí vzájemné dohody zákonného zástupce dítěte a dobrovolníka, Hestia – NDC a program Pět P již není zprostředkovatelem a garantem spolupráce.

Jménem Hestia – NDC a jako koordinátor programu děkuji za příjemnou spolupráci, za ochotu, čas a energii, kterou jste jako dobrovolník věnoval dítěti a programu Pět P.

Dovoluji si do budoucna popřát vše nejlepší v osobním životě a doufám, že zkušenost dobrovolné pomoci druhému váš život obohatila.

V Praze dne.....

za Hestia – NDC a program Pět P
Adéla Kohoutková – koordinátor programu

.....
Dobrovolník

Příloha 4

Dotazník pro zájemce o dobrovolnictví v programu Pět P

(tyto údaje jsou důvěrné a slouží pouze pro účely programu)

Příjmení, jméno: **Stav:**

Věk: **Datum narození:** **Rodné číslo:**

Adresa pro korespondenci: Ulice a číslo:
Město: PSČ:

Kontaktní telefony: Zaměstnání/kolej:
Domů: Jiný kontakt:

Název a adresa školy:
(případně zaměstnání)

Studijní obor: **Ročník:**
(případně povolání) (počet odpracovaných let)

Vzdělání:
(nejvyšší ukončené, případně jiné nedokončené)

Praxe v práci s dětmi:
(nebo v jiných oblastech pomoci druhým)
..... **Délka praxe:**

Schopnosti, dovednosti a zkušenosti získané praxí:
(viz předchozí řádek – praxe v pomoci druhým)
.....

Zájmy, záliby, koníčky:
(můžete-li je využít při práci v programu Pět P)
.....

Jste věřící? **Zdravotní stav:**
(pokud ano, jakého jste vyznání?) (případná omezení)

Časové možnosti: **Poznámky:**
(preferovaný den ke schůzkám) (jiné důležité informace nebo přání)

Datum: **Podpis:**

Příloha 5

OSNOVA ŽIVOTOPISU

1. Rodina

rodiče (věk, povolání, vztahy mezi rodiči navzájem, vztahy mezi Vámi a rodiči, zmiňte se o důležitých událostech, jako např.: rozvod, úmrtí, nová manželství rodičů, atd.):

sourozenci (počet sourozenců, věk, studium či povolání, žijí s rodiči?, vztahy mezi Vámi a sourozenci atd.):

2. Vrstevnické skupiny

přátelé (vztahy k nim, nejdůležitější kamarádi/kamarádky):

partneři (konkrétní vazby, sexualita):

škola/práce (postavení v kolektivu, výsledky):

3. Volný čas

aktivně se věnuji (zájmy, záliby, sport, atd.):

dále se zajímám o (baví mne):

4. Pár slov o sobě

významné vztahy a zážitky:

úspěchy (na co se u sebe mohu spolehnout):

nepříjemnosti (obavy, nejistoty):

zkušenosti s NL (kouření, alkohol, drogy):

v životě bych chtěl/a dosáhnout:

5. Preference typu dítěte v programu Pět P

moje **představa dítěte**, se kterým bych se chtěl/a setkávat:

jaké dítě pro mne není vhodné:

Příloha 6

Údaje pro potřeby programu Pět P – dítě a zákonní zástupci

Dítě

Jméno a příjmení:

Bydliště:

Telefon:

Datum narození: r. č.:

Adresa školy:

Třída, třídní učitel:

Zdravotní stav a omezení z toho vyplývající:

Zájmové kroužky:

Ostatní zájmy:

Jiné:

Rodiče

1) Matka:

Jméno a příjmení:

Adresa zaměstnání a pozice v něm:

Kontaktní telefon:

2) Otec:

Jméno a příjmení:

Adresa zaměstnání a pozice v něm:

Kontaktní telefon:

.....

Sourozenci (věk, počet):

.....

Jak jste získali kontakt na program Pět P?

Uveďte odborné pracoviště, které jste s Vaším dítětem již kontaktovali

.....

Souhlasí s účastí Vaší dcery/syna v programu Pět P oba rodiče – zákonní zástupci?

.....

Souhlasím s tím, že informace budou použity pouze pro vnitřní potřebu HESTIA – NDC a programu Pět P.

Poznámky:

Datum:

Podpis:

Příloha 7

Dohoda o spolupráci na programu Pět P

uzavřená mezi smluvními stranami

HESTIA, o. s. – Národní dobrovolnické centrum

Program Pět P – Poříčí

se sídlem: Na Poříčí 12, Praha 1, 110 00

**zastoupené: Adélou Kohoutkovou – koordinátorkou programu Pět P
(dále jen „HESTIA – NDC“)**

a

Zákonný zástupce dítěte (jméno a příjmení):

Bydliště:
.....

I. Účel dohody

Účelem této dohody je úprava základních práv a povinností účastníků v rámci spolupráce na programu Pět P. Pět P je sociálně preventivní program HESTIA – Národního dobrovolnického centra probíhající pod záštitou Asociace programu Pět P v České republice. Program je zaměřený na:

- ✓ Přátelství
- ✓ Podporu
- ✓ Prevenci
- ✓ Péči a
- ✓ Pomoc všem dětem, kterým může prospět hodnotný vztah s dospělou osobou.

V rámci programu Pět P pracuje vyškolený dospělý dobrovolník vždy individuálně s jedním dítětem, a to v rámci hl. m. Prahy a okolí. Scházejí se každý týden a náplň schůzek záleží především na nich – co obě strany připraví, co je pro dítě přínosem (sport, výstavy, učení, návštěvy kina, povídání si ...). **Role dobrovolníka v životě dítěte je podpůrná – není a v žádném případě nechce být náhradou role rodičovské.**

Programu bylo uděleno pověření Magistrátu hl. m. Prahy k výkonu sociálně-právní ochrany dětí.

Program realizovaný HESTIA je akreditovaný u Ministerstva vnitra ČR.

II.

Před zahájením dobrovolné činnosti prochází dobrovolník výběrem a výcvikem a pomoc odborníků pokračuje i po dobu setkávání s dítětem, a to formou pravidelného kontaktu s koordinátorem programu Pět P a dále formou pravidelných setkání s dalšími dobrovolníky a supervizory programu.

III.

HESTIA – NDC přijímá ode dne: do programu Pět P

Vašeho syna/Vaší dceru: r. č.,

zastoupeného/zastoupenou:

Dobrovolník si převezme Vašeho syna/dceru:

a/ výhradně v místě bydliště,

b/ dítě je zvyklé jezdit autobusem, metrem nebo tramvají samo bez doprovodu dospělých a setkání se uskuteční na nejbližší stanici MHD či jiném známém místě,
c/ jiná možnost

Dítě Vám bude předáno:

a/ vždy osobně dobrovolníkem v místě bydliště,

b/ souhlasím s tím, že dobrovolník odvede dítě dle dohody na stanici MHD či na jiné známé místo,

c/ jiná možnost

Dostává Váš syn/dcera kapesné – je zvyklý/á zacházet s penězi?.....

Je možné, aby dítě nosilo malý obnos peněz, nezbytný na jízdné a finančně nenáročné aktivity s dobrovolníkem při sobě?.....

Vypište prosím aktivity, které preferujete pro společné schůzky Vašeho dítěte a dobrovolníka:

.....
Souhlasím, aby koordinátor programu byl v kontaktu se zástupci jiných odborných organizací (OPD a pod.), které mají naši rodinu nebo dítě v péči a aby jim v případě jejich zájmu sdělil informace týkající se mého dítěte ve vztahu k programu Pět P ? ANO - NE
Souhlasím, že Hestia - NDC může použít fotografie a videozáznamy, na nichž je mé dítě, pořízené v rámci programu pro všeobecnou prezentaci (www.stránky, propagační letáky, výroční zprávy, média - TV apod.) programu Pět P a Hestia – NDC, a to i po skončení této dohody. Hestia - NDC uvede pouze křestní jméno dítěte. ANO - NE

IV.

Kodex zákonného zástupce dítěte:

- ✓ Jako zákonný zástupce dítěte souhlasím s tím, že se bude můj syn/dcera pravidelně jednou týdně na 2 – 3 hodiny scházet s dobrovolníkem, a to nejméně po dobu 10 měsíců.
- ✓ Prohlašuji, že druhý zákonný zástupce dítěte nemá námitek proti účasti našeho syna/dcery na programu Pět P.
- ✓ Prohlašuji, že budu neprodleně informovat dobrovolnické centrum o rizicích, která vzniknou během setkávání dobrovolníka s dítětem a mohou ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka, a zároveň se zavazuji, že tato rizika neprodleně vyloučím nebo omezím.
- ✓ Veškeré zásadnější změny (zdravotní stav, změna bydliště, školy apod.), ke kterým došlo v průběhu spolupráce, oznámím koordinátorovi programu. Prostřednictvím jeho budu také řešit závažnější problémy spojené se vztahem dítě - dobrovolník.
- ✓ Nebudu klást překážky tomu, aby se dítě s dobrovolníkem mohlo stýkat v dohodnutém rozsahu. Zároveň se zavazuji ke spolupráci nezbytné pro základní dohodnutí schůzek mezi dítětem a dobrovolníkem (dobrovolník Vás buď osobně či prostřednictvím dítěte bude informovat o plánovaném programu, abyste mohli dítě vybavit nezbytným dle situace apod.).
- ✓ Jsem srozuměn s tím, že dobrovolník bude s dítětem plánovat finančně nenáročné aktivity a finanční výdaje dítěte jsem připraven uhradit.
- ✓ Souhlasím s tím, že mě koordinátor programu Pět P bude v dohodnutém rozsahu kontaktovat a informovat mě ohledně vztahu mého dítěte a dobrovolníka.
- ✓ Souhlasím s tím, že v případě nenadálého úrazu či nehody dopraví na místo ošetření dítě dobrovolník, který za ně nese po dobu schůzky zodpovědnost.
- ✓ Beru na vědomí, že pokud dobrovolník před ukončením platnosti dohody usoudí, že se s dítětem už dále nemůže scházet, po projednání situace s koordinátorem, dítětem i se mnou je možno nabídnout dítěti vztah s novým dobrovolníkem.
- ✓ Respektuji, že se dítě programu účastní po dobu trvání této dohody, a že koordinátor může v odůvodněných případech po ukončení vztahu hledat dítěti dalšího dobrovolníka.

- ✓ Zavazuji se k mlčenlivosti o všech informacích týkajících se dobrovolníka, který se schází s mým dítětem a k tomu, že nebudu nikomu poskytovat žádné informace o HESTIA – NDC a programu Pět P bez dohody s koordinátorem programu, s výjimkou obecných informací o cílech organizace a programu. V případě zájmu odkážu média na koordinátora programu.
- ✓ Beru na vědomí, že dobrovolníkovi budou poskytnuty výše uvedené informace a že může použít některé informace týkající se mého syna/dcery tehdy, pokud neporušuje závazek mlčenlivosti, ke kterému se zavazuje svým podpisem.
- ✓ Zároveň beru na vědomí kodex dobrovolníka, který je součástí dohody mezi ním a občanským sdružením HESTIA – NDC.
- ✓ Souhlasím s tím, že informace budou použity pro vnitřní potřebu HESTIA – NDC a programu Pět P.

Závazky HESTIA - NDC:

- ✓ Zajistí výcvik, výběr a supervizi dobrovolníka, včetně seznámení dobrovolníka s možnými riziky spojenými s jeho činností.
- ✓ Zajistí pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou dobrovolníkem při výkonu jeho dobrovolné činnosti i za škodu na majetku a zdraví způsobenou dobrovolníkovi.
- ✓ Bude kontaktovat zákonného zástupce dítěte a informovat ho o vývoji vztahu dítě - dobrovolník (první tři měsíce kontaktu 1x za 2 týdny, dále 1x za měsíc, dle potřeby samozřejmě častěji).
- ✓ Poskytne pomoc při řešení konkrétních situací, které mohou vzniknout při kontaktu a ve vztahu dobrovolníka s vybraným dítětem, případně které mohou tento vztah ohrozit.
- ✓ Bude podporovat komunikaci se zákonným zástupcem dítěte, dobrovolníkem, dítětem a se souhlasem zákonného zástupce i se zástupci dalších organizací, které mají dítě nebo rodinu v péči.

V. Závěrečná ustanovení

Dohoda se uzavírá na základě zákona o dobrovolnické službě s ohledem na ustanovení občanského zákoníku, a to na dobu 10 měsíců. V případě oboustranného zájmu lze ve vztahu pokračovat. Pak je platnost této dohody automaticky prodloužena do doby, než jedna nebo obě smluvní strany budou chtít vztah ukončit.

Platnost dohody zaniká buď uplynutím doby, dále dohodou nebo výpovědí jedné ze smluvních stran. Výpovědní doba je 14 dní. Výpověď a dohoda může být písemná nebo ústní.

Dohoda je vyhotovena ve dvou exemplářích, po jednom z nich obdrží zákonný zástupce dítěte a zástupce HESTIA – NDC, kopii dohody obdrží dobrovolník.

Případné změny dohody jsou možné po projednání a souhlasu obou zúčastněných stran.

Příloha: Informace pro zákonné zástupce

V Praze dne

Podpis zákonného zástupce

Podpis zástupce HESTIA-NDC

PŘÍLOHA:

Informace pro zákonného zástupce:

1) Jméno a příjmení dobrovolníka:

2) Věk:

3) Kontaktní telefon:

4) Obor studia/zaměstnání:

5) Stav – zaškrtněte prosím: svobodný/á ženatý/vdaná bezdětný/á rozvedený/á

6) Prosím heslovitě popište své zájmy:

.....

7) Účastníte se života některé církve?.....

 Pokud ano, prosím napište jaké:

V Praze dne..... Podpis dobrovolníka

Příloha 8

Dohoda o spolupráci na programu Pět P

uzavřená mezi smluvními stranami

HESTIA, o. s. – Národní dobrovolnické centrum

Program Pět P – Poříčí

se sídlem: Na Poříčí 12, 110 00, Praha 1

zastoupené: Adéla Kohoutková – koordinátor programu Pět P

(dále jen „HESTIA – NDC“)

a

Dobrovolník (jméno a příjmení): r.č:

adresa trvalého pobytu:

I. Účel dohody

Účelem této dohody je úprava základních práv a povinností účastníků v rámci spolupráce na programu Pět P. Pět P je sociálně preventivní program HESTIA – Národního dobrovolnického centra probíhající pod záštitou Asociace programu Pět P v České republice. Program je zaměřený na:

- ✓ **Přátelství**
- ✓ **Podporu**
- ✓ **Prevenci**
- ✓ **Péči a**
- ✓ **Pomoc všem dětem, kterým může prospět hodnotný vztah s další dospělou osobou.**

V rámci programu Pět P pracuje vyškolený dospělý dobrovolník vždy individuálně s jedním dítětem, a to v rámci hl. m. Prahy a okolí. Scházejí se každý týden a náplň schůzek záleží především na nich – co obě strany připraví, co je pro dítě přínosem (sport, výstavy, učení, návštěvy kina, povídání si ...). **Role dobrovolníka v životě dítěte je podpůrná – není a v žádném případě nechce být náhradou role rodičovské.**

Programu bylo uděleno pověření Magistrátu hl. m. Prahy k výkonu sociálně-právní ochrany dětí.

Program Pět P realizovaný HESTIA je akreditovaný u Ministerstva vnitra ČR.

II.

Před zahájením dobrovolné činnosti prochází dobrovolník výběrem a výcvikem a pomoc odborníků pokračuje i po dobu jeho setkávání s dítětem, a to formou pravidelného kontaktu s koordinátorem programu Pět P a dále formou pravidelných setkání s dalšími dobrovolníky a supervizorem.

III.

HESTIA – NDC přijímá dobrovolníka/dobrovolnici do programu Pět P, a to počínaje dnem:

.....

IV.

Souhlasím, že Hestia - NDC může použít fotografie a videozáznamy, na nichž jsem zachycen, pořízené v rámci programu pro všeobecnou prezentaci (www.stránky, propagační letáky, výroční zprávy, média - TV apod.) programu Pět P a Hestia – NDC, a to i po skončení této dohody. Hestia - NDC uvede pouze mé křestní jméno **ANO - NE**

Kodex dobrovolníka:

- ✓ Jako dobrovolník programu Pět P se zavazuji účastnit se výcviku dobrovolníků a předložit výpis z evidence Rejstříku trestů ne starší než 3 měsíce,
- ✓ Jako dobrovolník se zavazuji, že budu pravidelně jednou týdně 2 - 3 hodiny individuálně pracovat s dítětem, které si vyberu ve spolupráci s koordinátorem programu Pět P, a to nejméně po dobu 10 měsíců.
- ✓ S dítětem budu plánovat finančně nenáročné aktivity. O plánovaném programu budu zákonného zástupce dítěte informovat buď osobně nebo prostřednictvím dítěte (aby dítě vybavil nezbytným dle situace apod.). Aktivity, které by svou časovou nebo finanční náročností vybočovaly z obvyklých činností, předem zkonzultuji se zákonným zástupcem dítěte a získám jeho souhlas. Při jejich projednávání budu respektovat přání a omezení, která vyslovil zákonný zástupce dítěte.
- ✓ Zavazuji se navštěvovat 1x měsíčně supervizní schůzky, při kterých odevzdám písemný záznam o kontaktu s dítětem. Na supervizích je nutná účast 80 %. Pokud se supervizní schůzky nebudu moci zúčastnit, svou neúčast neodkladně omluvím a dle potřeby si dojednám individuální termín supervize.
- ✓ Souhlasím s tím, že mě koordinátor programu bude v dohodnutém rozsahu kontaktovat a bude se informovat o průběhu schůzek a vztahu s dítětem.
- ✓ Jakýkoli kontakt s rodinou či se školou dítěte, který přesahuje rámec potřebné domluvy o schůzce s dítětem či nezbytných provozních záležitostech, budu předem konzultovat s koordinátorem programu.
- ✓ Beru na vědomí, že po dobu schůzky s dítětem za něj přebírám zodpovědnost a v případě nenadálého úrazu či nehody ho dopravím k nezbytnému ošetření.
- ✓ Dítě si budu vyzvedávat a zpět předávat dle dohody se zákonným zástupcem (viz dohoda o spolupráci mezi HESTIA - NDC a zákonným zástupcem dítěte).
- ✓ Pokud usoudím, že nemohu s vybraným dítětem dále spolupracovat, projednám tento postoj neodkladně s koordinátorem a ukončím spolupráci s dítětem.
- ✓ Závažnější problémy spojené se svým vztahem k vybranému dítěti budu vždy řešit prostřednictvím koordinátora a budu ho okamžitě informovat o jakýchkoliv nečekaných událostech při setkání s dítětem.
- ✓ Náklady spojené s aktivitami na schůzkách s dítětem si budu hradit výhradně sám, kromě předem dohodnutých a doložených nákladů (např. vstupenky) a kromě využití vybavení a pomůcek klubovny programu. Svou práci budu vykonávat bez nároku na finanční odměnu a ani od zákonného zástupce dítěte žádnou finanční odměnu či podporu nepřijmu.
- ✓ Svým podpisem se zavazuji k mlčenlivosti, jež je nedílnou součástí této smlouvy.
- ✓ V rámci kontaktu s dítětem budu jednat v souladu se zásadami stanovenými v bodě I. této dohody. Zároveň beru na vědomí, že jedním ze zásadních cílů mé podpůrné role v životě dítěte je umožnit mu plný osobnostní rozvoj a učit je toleranci, aniž bych jej soustavně ovlivňoval vlastním filosofickým nebo náboženským přesvědčením, či se snažil pro něj dítě získat. V tomto ohledu budu plně respektovat přání a přesvědčení zákonného zástupce dítěte.
- ✓ Pokud dojde k závažné události, která by mohla ovlivnit mou práci v programu Pět P, nebo pokud dojde k závažnější změně (zdravotní stav, změna bydliště, školy apod.) podám o tom neodkladně zprávu koordinátorovi programu.
- ✓ Beru na vědomí kodex zákonného zástupce dítěte, který je součástí dohody mezi ním a občanským sdružením HESTIA – NDC.
- ✓ Beru na vědomí, že v průběhu dobrovolné činnosti nemám nárok na ubytování a stravování a že předčasné ukončení dobrovolné činnosti z jiných než zřetele hodných důvodů, může být důvodem vrácení poměrné části vynaložených nákladů na přípravu dobrovolníka.
- ✓ Souhlasím s tím, že informace budou použity pro vnitřní potřebu HESTIA – NDC a programu Pět P a budou poskytnuty zákonnému zástupci dítěte. Dále souhlasím, že některé

osobní údaje (RČ, bydliště apod.) budou poskytnuty Magistrátu hl. m. Prahy (v souvislosti se zákonem o sociálně-právní ochraně dětí) a smluvní pojišťovně (pojištění dobrovolníků).

Závazky HESTIA - NDC:

- ✓ Zajistí výcvik, výběr a supervizi dobrovolníka, včetně seznámení dobrovolníka s možnými riziky spojenými s jeho činností.
- ✓ Zajistí pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou dobrovolníkem při výkonu jeho dobrovolné činnosti i za škodu na majetku či zdraví způsobenou dobrovolníkovi. Bude vytvářet optimální podmínky pro práci s vybraným dítětem.
- ✓ Pokud dobrovolník usoudí, že nemůže s vybraným dítětem spolupracovat a dokáže o tom jednat, nabídne koordinátor dobrovolníkovi možnost setkávání s jiným dítětem.
- ✓ Bude kontaktovat dobrovolníka a informovat se o vývoji vztahu s dítětem (první tři měsíce 1x za 2 týdny, dále 1x za měsíc, dle potřeby častěji).
- ✓ Poskytne pomoc při řešení konkrétních situací, které mohou vzniknout při kontaktu a ve vztahu dobrovolníka s vybraným dítětem, případně které mohou tento vztah ohrozit.
- ✓ Zajistí individuálních konzultaci dobrovolníka s odborníkem – supervizorem v případě potřeby.
- ✓ Bude podporovat komunikaci se zákonným zástupcem dítěte, dobrovolníkem, dítětem a se souhlasem zákonného zástupce i se zástupci dalších organizací, které mají dítě nebo rodinu v péči.
- ✓ Pokud dobrovolník dodrží všechny výše uvedené podmínky dohody, obdrží na konci své práce osvědčení s počtem hodin strávených individuálním kontaktem s dítětem a dále o počtu hodin výcviku a supervize.

VI. Závěrečná ustanovení

Tato dohoda se uzavírá na základě zákona o dobrovolnické službě s ohledem na ustanovení občanského zákoníku, a to na dobu 10 měsíců. V případě oboustranného zájmu lze ve vztahu pokračovat. Pak je platnost této dohody automaticky prodloužena do doby, než jedna nebo obě smluvní strany budou chtít vztah ukončit.

Platnost dohody zaniká buď uplynutím doby, dále dohodou nebo výpovědí jedné ze smluvních stran. Výpovědní doba je 14 dní. Výpověď a dohoda může být písemná nebo ústní.

Dohoda je vyhotovena ve dvou exemplářích, po jednom z nich obdrží dobrovolník a zástupce HESTIA – NDC, kopii dohody obdrží zákonný zástupce dítěte.

Případné změny dohody jsou možné po projednání a souhlasu obou zúčastněných stran.

Přílohy:

- č. 1 Závazek mlčenlivosti
- č. 2 Informace pro dobrovolníka

V Praze dne

Podpis dobrovolníka

Podpis zástupce HESTIA – NDC

Příloha č. 1

ZÁVAZEK MLČENLIVOSTI

Dobrovolník (jméno a příjmení)

r.č.:

se zavazuje:

1) Zachovávat úplnou mlčenlivost o všech informacích, se kterými přijde během své dobrovolné činnosti v programu Pět P do styku. Jde především o tyto informace:

- ✓ všechny informace týkající se dětí v programu (jejich osobních údajů, zdravotního stavu, majetkových poměrů apod.) a jejich rodin,
- ✓ informace získané ze supervizních schůzek, především skutečnosti týkající se druhých dobrovolníků,
- ✓ informace týkající se právních a jiných svěřených dokumentů,
- ✓ informace o spolupracujících organizacích apod.

2) Neposkytovat sdělovacím prostředkům žádné informace o činnosti HESTIA – NDC a jeho programu Pět P bez dohody s koordinátorem programu, s výjimkou obecných informací o cílech organizace a programu. V případě zájmu média odkázat na koordinátora programu.

3) Chránit veškerou dokumentaci programu před zneužitím.

Bere na vědomí:

1) Že je touto mlčenlivostí vázán vůči všem dalším organizacím a osobám. Výjimku tvoří situace, kdy je každému občanu uložena ze zákona oznamovací povinnost. V takovém případě je doporučena konzultace s koordinátorem, popřípadě supervizorem programu.

2) Že mlčenlivost nezaniká ukončením dohody o spolupráci na programu Pět P, ani ukončením výkonu dobrovolné činnosti samotné.

3) Že pouze koordinátor programu může rozhodnout o tom, která z informací může být uvolněna a komu poskytnuta (týká se například informací pro školení, supervizní semináře, diplomové práce apod., vždy je ale třeba dbát zvýšené ochrany klientů – používat pouze statistické údaje, bez osobních dat, změna pohlaví atd.).

4) Že porušení závazku mlčenlivosti může být důvodem k ukončení spolupráce na programu Pět P.

V Praze dne Podpis dobrovolníka

Příloha č. 2

Informace pro dobrovolníka:

1) Jméno a příjmení dítěte:

2) Věk dítěte:

3) Kontaktní adresa:

4) Kontaktní telefon:

5) Zdravotní stav dítěte a všechna omezení z něj vyplývající:

.....

.....

6) Jména a příjmení zákonných zástupců žijících s dítětem ve společné domácnosti:

.....

.....

7) Kontakty do zaměstnání - matka:

- otec:

V Praze dne..... Podpis zákonného zástupce.....

Příloha 9

ZÁPIS ZE SCHŮZKY

Jméno dobrovolníka:

Jméno dítěte:

Datum schůzky:

Počet hodin:

Průběh schůzky:

Zapiš na příklad: místo schůzky, počasí, moje nálada na schůzce (0 – 5 = nejlepší), kdo se ještě schůzky zúčastnil, plánovaná aktivita, jak bylo dítě připraveno (oblečení, peníze, další potřeby), průběh setkání, moje zhodnocení schůzky (splnění plánované aktivity, mé pocity či popis chování dítěte, jeho nálada, nápady pro příště), podněty pro koordinátory, otázka či problém na supervizi apod.

V Praze dne

Podpis dobrovolníka

Příloha 10

OSVĚDČENÍ BIG BROTHERS BIG SISTERS INTERNATIONAL

